

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Andrea Brožová

Jsem Joeovo osamělé srdce

Interpretace motivů samoty a komunity v románu

Klub rváčů autora Chucka Palahniuka

Olomouc 2018

vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, a to za využití zdrojů, jež jsou uvedeny v závěru práce.

V Olomouci dne

.....

Poděkování:

V první řadě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce, panu doc. Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D. za odborné vedení této práce a také za jeho cenné rady a připomínky, jež mi ochotně a vždy s úsměvem poskytl. Také bych ráda poděkovala svému snoubenci Janovi, rodině a širokému okruhu přátel, a to za jejich lásku a podporu při studiu.

Obsah

Úvod	6
1 Chuck Palahniuk	8
1.1 Inspirace vlastním životem	8
1.1.1 Rodinná tragédie	8
1.1.2 Dangerous writing workshop	11
1.1.3 Cacophony Society	12
1.1.4 Předobraz Klubu rváčů	13
1.2 Inspirace cizími životy	15
2 Autorský styl Chucka Palahniuka	17
2.1 Transgresivní beletrie	19
2.2 Kult	21
3 Román Klub rváčů	23
3.1 Klub rváčů v kontextu další autorovy tvorby	25
3.1.1 Před Klubem rváčů – Povídka Výprava	26
3.1.2 Po Klubu rváčů – Román v komiksu Klub rváčů 2: Gambit poklidu	27
3.1.3 Parodující video Klub rváčů pro děti	29
4 Interpretace vybraných motivů Klubu rváčů	30
4.1 Motiv samoty a komunity ve vztahu k Vypravěči románu	31
4.1.1 Samota a osamělost	31
4.1.2 Komunita a vztahy	33
4.2 Sám proti sobě	34
4.2.1 Vypravěč neboli Joe	34
4.2.2 Klub rváčů a boj	35
4.3 Sám proti společnosti	37
4.3.1 Nesmrtelní teroristé sektoru služeb a neplecha	37
4.3.2 Projekt Devastace a vzdor	38
4.4 Sám proti Tylerovi a Marle	39
4.4.1 Tyler Durden	40
4.4.2 Marla Singerová	41
4.4.3 Přátelství a láska	42
4.5 Sám proti vyšší autoritě	43
4.5.1 Otec	43
4.5.2 Bůh	45

4.5.3 Šéf.....	45
4.6 Sám proti smrti	46
4.6.1 Smrt	46
4.6.2 Terapeutická skupina a soucit	47
Závěr	48
Zdroje	49

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila interpretaci vybraných motivů románu Klub rváčů, který vydal jako své první obsáhlejší dílo americký autor Chuck Palahniuk. Jelikož se jedná o román mezi čtenáři velice populární, můžeme říci přímo kultovní, není tato práce v oblasti jeho interpretace první a jistě ani poslední. Jedná se o román víceúrovňový, tematicky i symbolicky velice bohatý, a proto k jeho interpretaci existuje mnoho přístupů. Nesporným faktem ovšem zůstává, že se jedná o dílo soudobé a je jej tedy možno vztahovat na problémy, se kterými se současná společnost potýká. Tématiku románu tak můžeme vnímat jako stále aktuální, a proto hodnou interpretace.

K výběru tohoto tématu mě vedla osobní motivace, a to sice předchozí zevrubná znalost celkového díla tohoto autora. Chuck Palahniuk je výjimečnou osobností na poli současné americké literatury a není tedy možné jeho tvorbu přehlédnout. Velká část čtenářské populace vnímá dílo tohoto autora, konkrétně transgresivní román Klub rváčů, pouze ve světle témat ztráty maskulinity, násilí a návratu k patriarchálnímu modelu společnosti. Ve své práci bych proto ráda poodhalila i další možnou interpretaci pohnutek, které mohly hlavní postavy vést k činům, jež se v románu odehrály.

Hlavním cílem této bakalářské práce je vyjevit další možný pohled na tematiku románu Klub rváčů, a to očima mladé moderní ženy. Tomuto cíli je uzpůsoben i jazyk práce, a to tak, aby co možná nejvhodněji korespondoval s interpretovaným textem. Pro práci s textem románu byl zvolen překlad Jindřicha Mandřáka z roku 1999, jelikož dle mého názoru dobře vystihuje náladu románu i úderný styl jeho autora. S ohledem na fakt, že o Chucku Palahniukovi nebyla zatím vydána žádná oficiální odborná publikace, bylo nutné pracovat zejména s rozhovory, které autor v průběhu svého života poskytl pro noviny, časopisy a internetové online pořady. V těchto rozhovorech se Palahniuk vyjadřuje často obhrouble a jedná tak říkajíc „bez zbytečných vytáček“. Jazyk mé práce je tedy uzpůsoben i tomuto faktu, a to tak, aby se s případnými citacemi výrazně nekřížil.

Výsledkem mé práce by mělo být možné vyvracení některých stereotypů, jež bývají s tímto románem spojovány. Také bych tímto ráda poskytla podklady pro tvrzení, že román Klub rváčů může zaujmout i ženskou část čtenářské populace.

Ve své práci jsem se snažila nejtít již dříve vyšlapanými cestami a nesledovat pouze zjevné motivy násilí a lásky. Těmto motivům se ovšem ve své interpretaci nevyhýbám, pouze k nim přistupuji jiným způsobem.

Práce je rozčleněna na čtyři hlavní kapitoly, které se pak dále šířeji větví. V těchto kapitolách se postupně zabývám výše nastíněnou formou interpretace, která je co možná nejvíce propojena s životem a vlastní motivací autora. První kapitola se zabývá pohledem na osobnost Chucka Palahniuka. Jsou zde popsány a okomentovány zdroje autorovy vnitřní i vnější motivace k jeho spisovatelské činnosti. Zvláštní důraz je zde kladen na prvky samoty a komunity, jež mohly autora motivovat k sepsání románu *Klub rváčů*.

Druhá kapitola je pak věnována autorskému stylu Chucka Palahniuka a jeho postavení na poli žánru transgresivní beletrie. Také se zde zabýváme kultem, který kolem sebe utvořila některá Palahniukova díla a jejich početnou fanouškovskou komunitou.

Kapitola třetí je věnována tématice románu *Klub rváčů* v kontextu další autorovy tvorby. Tato kapitola se zabývá stručným představením románu, jeho děje a obecně známé tematiky. Je zde také představena další autorova tvorba, jež s románem *Klub rváčů* úzce souvisí. Jedná se konkrétně o povídku *Výprava*, dějově předcházející Klubu rváčů, volné pokračování nazvané *Klub rváčů 2: Gambit poklidu* vydané jako román v komiksu a parodizující video adaptaci, kterou autor žertovně určil dětem. Pozornost je zde věnována také odlišným formám umění, jež byly pro tuto tvorbu použity.

Stěžejní částí mé práce je kapitola čtvrtá, zabývající se interpretací vybraných motivů románu, a to sice motivem samoty a motivem komunity. Na tyto dva komplexní motivy je zde nahlíženo z různých úhlů pohledu, a to tak, aby logicky osvětlovaly dějovou linii příběhu. Podrobněji se zde zabývám rolí hlavního hrdiny jakožto přítele, partnera, syna a člena americké společnosti 90. let. 20. století.

1 Chuck Palahniuk

V osmdesátých letech kdesi v Americe napsal desetiletý chlapec následující báseň: „*Draci vážně nejsou tak ukrutní / ve svých srdcích / Jsou laskaví a milí / a mají vážně za ušima!* // *Nejsou jen zelení a / nejsou tak docela modří / Všichni jsou růžoví a žlutí / „až na pár z nich“*.¹ (The Cult, 1972) Tímto chlapcem byl Charles Michael Palahniuk, později známý jako Chuck Palahniuk, který tak dal poprvé najevo, že by mohl být jedním z těch „draků, kteří nedodržují pevně daná pravidla dračí společnosti“. Již tehdy mohlo být patrné, že od tohoto chlapce může svět očekávat úplně „jiné“ věci, než bývá běžně zvykem. Mladý autor za tuto báseň dokonce obdržel literární ocenění vydávané jeho školou. Někteří se dnes domnívají, že právě toto ocenění odstartovalo Palahniukův zájem o spisovatelskou činnost. Jiní se spíše přiklání k verzi, která říká, že zdrojem Palahniukovy prvotní motivace, byla pochvala jeho třídního učitele. Pan učitel Olsen řekl mladému Chuckovi k jeho básnickému výtvoru: „*Tohle se ti opravdu povedlo, Chucku. A věř, že tohle je mnohem lepší než zakládání požárů, takže v psaní určitě pokračuj.*“ (The Cult) Jak však víme, Palahniuk našel o téměř třicet let později cestu k tomu, jak tyto své záliby, tedy psaní i určitou touhu po chaosu a destrukci, spojit.

1.1 Inspirace vlastním životem

Američan a současný frontman žánru transgresivní beletrie Charles Michael „Chuck“ Palahniuk (čteno „Pólanik“)² se narodil 21. února roku 1962 ve státě Washington. Ačkoliv by k autorovu literárnímu stylu skvěle seděla historika o tom, jak ještě zkrvavený a křičící zapisoval své porodní zážitky, nebylo tomu tak. Díky již řečenému víme, že chvíli trvalo, než tento autor doopravdy pronikl do centra literárního dění. Palahniukova cesta ke spisovatelské kariéře byla dlouhá a lemovaná trnitými životními příběhy jeho rodiny. Můžeme říci, že celý autorův život je jen zvláštní souhrou neuvěřitelných okolností a podivuhodných příběhů.

1.1.1 Rodinná tragédie

Samotná možnost autorovy existence je dílem šťastné náhody. Nechybělo totiž málo k tomu, aby byl jeho otec Frank jako čtyřleté dítě zavražděn. Obzvlášť tragický je na této

¹ Text básně byl přeložen z anglického originálu autorem práce, stejně jako další překlady z anglicky psaných zdrojů, ze kterých je v práci čerpáno.

² Chuck Palahniuk vyslovuje své příjmení jako kombinaci slov „Paula“ a „Nick“, což byla křestní jména jeho prarodičů z otcovy strany.

události fakt, že se tak mělo stát rukou jeho vlastního otce, Nicka Palahniuka. Chuckův dědeček Nick trpěl duševní poruchou, která se začala projevovat poté, co utrpěl vážný úraz hlavy. V důsledku této poruchy se stalo, že v rozčilení zastřelil svou manželku Paulu (Chuckovu babičku) a postaral se tak Chuckovu otci o traumatickou první vzpomínku. „*Byly mu (Frankovi) čtyři roky, krčil se pod postelí a schovával se před otcem, který právě zastřelil svou manželku a pátral, jestli je ještě někdo z rodiny v domě.*“ (The Cult) Jelikož Nick Palahniuk svého syna Franka nenašel, obrátil zbraň proti sobě samému a ukončil tak svůj život. Tento výjev dnes můžeme vidět na přebale autorova povídkového souboru *Stranger than Fiction: True Stories* (2004). Na tomto přebale vidíme svět z pohledu dítěte krčícího se v hrůze pod postelí.

Chuckův v dětství traumatizovaný otec nebyl sám příliš svědomitým rodičem. Život ve stísněném mobilním domě ve městečku Burbank státu Washington byl nelehký a doma tak docházelo k mnoha rodičovským hádkám. Utéct nebylo kam a občasná výlety do domu Chuckova otce, kde se udála výše popsaná tragédie, vše spíše jen zhoršovaly. Pro mladého, tehdy čtrnáctiletého, Chucka byl rozvod rodičů požehnáním. Po této události žil Chuck Palahniuk společně se svými sourozenci a matkou Carol na farmě, jež patřila prarodičům z matčiny strany. V Palahniukově tvorbě později nalézáme jak motiv rozvráceného rodinného života, tak motiv věnující se absenci mužského vzoru v životě mladého muže. Ivan Adamovič ve svém doslovu nazvaném *Chuck Palahniuk: Přeživší masové kultury* uvádí, že byl Frank Palahniuk na pozdější úspěchy svého syna Chucka velice hrdý. (Adamovič, 2015, s. I) Jeho otcovská hrdost však neměla mít dlouhého trvání, neboť Palahniukova rodina tragické události doslova přitahovala.

V roce 1999, nedlouho před uvedením filmové adaptace Klubu rváčů do kin, se začal Frank Palahniuk stýkat s novou partnerkou Donnou. Tato žena Chuckovu otci zatajila, že jí bývalý manžel dříve pohrozil smrtí, pokud ji přistihne s jiným mužem. (Adamovič, 2015, s. I) Tímto bývalým partnerem byl Dale C. Shackelford, který opravdu dostal své hrozné výhrůžce a v květnu roku 1999 svou bývalou ženu a jejího nového přítele zastřelil. Těla obou milenců posléze spálil a pokusil se tak zahladit stopy. Jeho snaha se ukázala jako neúspěšná a byl proto brzy po svém činu dopaden. Vrah Palahniukova otce byl odsouzen ke dvojitému trestu smrti, při jehož vykonání byl Chuck Palahniuk přítomen. Palahniuk později v rozhovoru pro *The Independent* vyjádřil svůj postoj k tomuto trestu slovy: „*Překvapivě... necítím nic. Nemá to na mě efekt. Myslím, že v sobě už nemám pro tenhle druh pocitů požadovaný materiál.*“ (Akbar, 2012) Touto tragickou událostí je volně inspirován román nazvaný *Ukolébavka*, který Palahniuk publikoval v roce 2002 jako jistou formu osobní terapie.

Co se týče dalšího vzdělání autora, zvolil si žurnalistiku, kterou studoval na Univerzitě v Oregonu. Zde roku 1986 absolvoval a přestěhoval se na trvalo do Portlandu, kde na čas nastoupil jako novinář místního plátku *Oregonian*. Novinařina se mu však v praxi nezamlouvala a měl problém se jí uživit. Zavřel svůj vysokoškolský diplom do šuplíku a následujících třináct let pracoval v továrně na nákladní automobily značky Freightliner. Zde působil nejprve jako řadový automechanik a později jako autor technických návodů. Ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že Palahniuka musel tento typ práce jen neskutečně trýznit a ubíjet, nebylo tomu tak. Později se k tomuto životnímu období autor vyjádřil v tom smyslu, že jej práce mezi lidmi naplňovala více než práce v osamělé kanceláři. Bylo tomu tak hlavně proto, že zde měl spoustu prostoru pro rozvíjení své vášně pro pozorování. Konkrétně tedy pro pozorování toho, jak lidé mluví, co říkají a jaké jsou motivy jejich chování. Tuto vášeň, kterou později naplno zužitkoval ve své tvorbě, pravděpodobně autor objevil již na vysoké škole. Pro toto tvrzení však neexistuje mnoho důkazů, neboť ke své tvorbě z mladších let se autor příliš nevyjadřuje.

„Život není o tom umět jednu „věc“ perfektně a pak padnout na zem mrtvý. Přirovnal bych ho spíš k chození do kostela nebo k psaní knih. Děláte vše znovu a znovu a snažíte se být vždy o kousek lepší. A pak zemřete.“ (Dunn, 2003) Je jisté, že by bylo jednodušší navázat na započatou kariéru novináře ihned kariérou spisovatele. Zvláště pokud Palahniuk sám kdesi uvnitř sebe tušil, že je pro něj psaní opravdu to pravé. To by však bylo příliš jednoduché. To by znamenalo, že se Chuck Palahniuk snaží v životě jen o jednu jedinou věc. Autor si také uvědomoval, že není možné psát o lidech a o jejich životech, když sedí celé dny v bublině své kanceláře a o reálném světě nic neví. Zdá se tedy, že pro něj bylo nutné projít si marasmem práce, která jej nebavila, nespavostí a ohromnou frustrací, aby mohl objevit, že se z nespokojenosti umí vypsat. Každý člověk, jakožto samostatná jednotka, si svou cestu najde. A to i kdyby touto cestou, nebo spíše jednosměrnou jízdou, měla být smrt. Právě z těchto úvah se zrodily první myšlenky Klubu rváčů. (Adamovič, 2015, s. II) Není možné autenticky popsat pocity modelového frustrovaného jedince generace X³, pokud tyto příslušníky sám autor nezná, pokud mezi nimi nežije, pokud není jedním z nich.

³ Pojem demografie a sociologie označující generaci lidí narozených v západních zemích v přibližném rozpětí let 1965 – 1985.

1.1.2 Dangerous writing workshop

Rozhodující zlom v Palahniukově pracovním životě nastal až v devadesátých letech, v době, kdy bylo autorovi téměř 35 let. Za tímto zlomem stálo několik zásadních věcí. Tou první z nich byl nápad docházet na workshop zaměřený na minimalistický přístup k psaní, tzv. „dangerous writing“,⁴ vedený zakladatelem tohoto přístupu, Tomem Spanbauerem. Anglické slovo „dangerous“ znamená nebezpečný. Velice volně tedy můžeme zmíněný termín do češtiny překládat jako „nebezpečný literární styl“. Sám Spanbauer popisuje svůj přístup jako hledání a nalézání inspirace v sobě samém. Tato inspirace dle něj pochází z jednoho konkrétního místa, kde schraňujeme svou bolest a utrpení. Své žáky pak Spanbauer učil (a stále učí) tuto bolest nalézt, vyrvat z těla ven a transformovat ji do psaného projevu. (Spanbauer, 2014) O mnoho let později svým posluchačům v Harvardu Palahniuk myšlenku svého lektora shrnul do jedné výstižné věty: „*Dle Tomovy (Spanbauerovy) teorie, tihle spisovatelé píší, jelikož je nikdo nepozval na párty.*“ (Palahniuk, 2012) Ačkoliv by se mohlo na první pohled zdát, že se tímto tvrzením Palahniuk svému bývalému lektorovi vysmívá, není tomu tak. Palahniuk touto větou vlastně jen potvrdil, že na literární workshop docházel také i proto, aby našel stejně smýšlející přátele mezi outsidersy, jakým se cítil být i on sám.

V lednu roku 2004 otevřel svůj vlastní literární workshop a online kurz tvůrčího psaní také sám Palahniuk. „*Chuckův Workshop*“, jak je online kurzu jeho účastníky přezdíváno, je kompletně zdarma a díky svému provedení dostupný širokému okruhu zájemců. (Sartain, 2004) Zdá se, jako by si Palahniuk svůj těžký start stále pamatoval a pokoušel se tímto způsobem světu vrátit zpět to, co si od něj sám vzal. Nápad pro založení workshopu vzešel přímo od fanoušků, a to na jejich základně „The Cult“⁵ neboli Kult, kde se již léta schází nejskalnější příznivci Palahniukova díla. Workshop probíhá prostřednictvím esejí a korespondenčních úkolů, které autor svým studentům po síti zadává. Fanoušci, kteří většinou začali Palahniuka obdivovat po přečtení jeho prvního publikovaného románu Klub rváčů, jsou nadšení. Co může být pro fanouška lepší než cítit se jako jeden z členů projektu Devastace (organizace v rámci klubu rváčů) a dostávat úkoly od samotného tvůrce tohoto projektu? Snad jen být součástí případného pokračování románu. I toto Palahniuk svému věrnému klanu splnil. Jakým je Chuck Palahniuk spisovatelem a mentorem je tak možné prostudovat také i v komiksovém

⁴ Doslovný překlad anglického termínu by byl „nebezpečné psaní“.

⁵ The Cult – the official fan site of Chuck Palahniuk - <http://chuckpalahniuk.net/>

pokračování Klubu rváčů nazvaném *Klub rváčů 2: Gambit poklidu*, kde Palahniukovi žáci a kolegové vystupují jako regulérní vedlejší postavy.

Druhým zásadním zlomem, který se v Palahniukově životě v 90. letech odehrál, bylo stěhování. Palahniuk se stále nacházel v Portlandu, avšak tentokrát v bytě, kde jeho televize nechytala potřebný signál. Palahniuk byl toho času společnosti televize natolik přivyklý, že si nemohl život bez „sledování životů cizích lidí“ představit. (Pavlovský, 2009, s. 252) Právě tato ztráta v něm silně posílila touhu po vzájemné mezilidské interakci a kontaktu s reálnými lidskými příběhy. Autor se pokoušel tuto ránu na duši alespoň na čas zalepit a obstaral si pro toto pozorování virtuálních „přátel na jedno použití“⁶ video a oblíbenou videopůjčovnu. Později jej však napadlo, že by mohl videopůjčovnu vyměnit za knihovnu, a tak začal pravidelně číst. Tento fakt jej posunul ke kariéře spisovatele zase o kus blíže. (Adamovič, 2015, s. II)

1.1.3 Cacophony Society

Posledním katalyzátorem, který pomohl odpálit rozbušku s nápisem „tvorba Chucka Palahniuka“ bylo jeho členství v destruktivním recesistickém spolku „Cacophony Society“, v překladu „Kakofonické společnosti.“ V přeneseném významu můžeme pojem „kakofonie“⁷, od kterého je název spolku odvozen, chápat jako jakýsi „společenský nesoulad“. Členové spolku zde tehdy hledali (a stále ještě hledají) útočiště před společností, ke které se nechtěli hlásit, ačkoliv v ní konvenčně žili. Hledali únik před světem takovým, jaký jej moderní Amerika znala. Ubíjel je ohraňovaný stereotyp jejich práce a rodiny. Chtěli, aby měl jejich život i jiný smysl než jen stálé placení účtů. Toužili po pravidelném povyražení, jelikož je k smrti nudil vlastní život. Cacophony society byla pro tyto lidi nejen správná volba, ale také záchrana.

Podobného založení jako Cacophony Society byla už i legendární skupina Suicide Club, na jejíchž základech byla Cacophony Society postavena. Rané kousky a happeningy této společnosti se rychle proslavily, a tak není divu, že se pobočky společnosti šířily po celých Spojených Státech. Ve spojitosti s osobou autora Chucka Palahniuka, nás zajímají pobočky v San Franciscu a také v Portlandu. Poslední jmenovaná společnost je stále aktivní a na svých

⁶ Tento termín byl použit ve filmové adaptaci Klubu rváčů (1999) režiséra Davida Finchera a označuje člověka, který je náhodným jednorázovým společníkem (spolucestující v dopravním prostředku, spolusedící v baru či u lékaře atp.)

⁷ Pojem označující zvukový nesoulad neboli nelibozvučnost, vznikající pravidelným opakováním nepřijemných hlásek či jejich skupin.

stránkách čile přijímá nové členy. „*Nejsme pouze společnost, ačkoliv vám naši společnost rádi poskytneme,*“ prezentuje společnost anonymně své záměry a zároveň upozorňuje, že nové členy „*nerekrutuje, pouze přijímá a vítá*“. (pdxcacophony.org)

Ačkoliv si některé z happeningů vyžadují kostým a konzumaci alkoholu (například legendární SantaCon nebo festival Burning Man) nejedná se o činnost vytvořenou za tímto účelem. Nejde zde o zábavu hospodských pobudů, ale o partu lidí, kteří si zkrátka chtějí nekonvenčně hrát. Jak upřesňuje sama společnost, nejde jim o pozornost, ale o chaos, který v životě ostatních lidí působí. Výsledkem jejich happeningů tedy nemá být ani tak úžas okolí, jako spíš nevěřící a šokované pohledy. To je ta správná odměna pro nadšené účastníky. „*Chceme, aby si doma lidé na to, co viděli vzpomněli a řekli ostatním: Nevím, o co šlo, ale musíš to taky vidět!*“ (pdxcacophony.org)

Výše zmíněný SantaCon je jednou z pravidelných aktivit Cacophony society, mající v Portlandu tradici již od roku 1996. Ve zkratce se jedná o událost, kdy se členové spolku převléknou do ikonických kostýmů Santy Clause, pobíhají po městě, popíjejí pivo, zpívají koledy a rozdávají dětem dárky jako opravdoví Santové. Aby nedocházelo k nepřipustným výtržnostem, má tato akce několik jasně daných pravidel. Prvním pravidlem je nenavázat se do dětí, druhým pravidlem je nenavázat se do jiného Santy, třetím pravidlem je nenavázat se do členů ochranky (jelikož by mohli zavolat policii) a čtvrtým pravidlem je nenavázat se do policie samotné (protože tak riskujete, že budete zatčeni). (pdxcacophony.org) Už by scházelo jen dodat, že posledním pravidlem je nemluvit o Cacophony society a byla by tato pravidla lehce zaměnitelná s těmi, jež známe z Klubu rváčů.

„*Všichni si přitom byli rovni, nezáleželo na pohlaví ani na rase. To bylo moje mládí. Cacophony.*“ (Horký, 2016) Takto vzpomíná na čas strávený v destruktivním spolku sám Palahniuk. Bylo to jako dospělá obdoba dětské hry na lávu a ostrovy, kdy skáчете z pohovky na pohovku a vyhýbáte se koberci. Najednou není důležité, s kým a proč se hraje. Jde jen o potěšení z aktivity samotné.

1.1.4 Předobraz Klubu rváčů

Je obecně známo, že lze Palahniukův román Klub rváčů pokládat za autobiografický. Tuto myšlenku potvrdil mnohokrát i sám autor. Jak již bylo uvedeno výše, román vzešel z autentického pocitu zhrzeného zástupce generace X. Zhrzeného jednotlivce, který navštěvoval Cacophony Society, tedy obdobu knižního projektu Devastace, a utíkal tak před

každodenní všedností. Překladatel Jiří Pavlovský ve svém doslovu k Palahniukově románu *Zalknutí* (2001) uvedl, že „*jediné, co si Palahniuk v knize vymyslel, je ten klub rváčů – který ovšem dnes už taky existuje, takže můžeme jeho knihu brát téměř jako socialistický realismus.*“ (Pavlovský, 2009)

Reálná existence knihou inspirovaných klubů rváčů je však stále opředena tajemstvím. Existují neoficiální zmínky o klubech fungujících v mormonských komunitách či při amerických univerzitách. Na známých internetových diskuzních fórech je možno narazit na otázky jako „Existují kluby rváčů?“ nebo „Poradíte mi, ve kterém městě se nachází nejbližší klub rváčů? Bydlím v Arizoně.“⁸ Tyto otázky značí enormní zájem o tematiku knihy, který prokazatelně neupadá ani po více než dvaceti letech od jejího prvního vydání. Sám Chuck Palahniuk komentoval otázku možné existence klubů v roce 2005, kdy plátku *The Guardian* prozradil, že jej tyto otázky z řad fanoušků těší a rmoutí zároveň. Autor je totiž rád, že někteří čtenáři věří knize natolik, že ji uvádějí v reálný život, ale zároveň jej vždy mrzí, že jim musí přiznat, že si tyto kluby vymyslel. (O'Hagan, 2005) Touto kulantní odpovědí se však autor šikovně vyhnul dané otázce, neboť nám poskytl pouze informaci, že kluby neexistovaly před rokem 1996, tedy před vydáním knihy. Zda však kluby vznikaly po vydání knihy, či po roce 1999, kdy byla do kin uvedena filmová adaptace, která román proslavila po celém světě, zůstává stále diskutabilní. Zmíněné dotazy na internetových fórech svědčí také o jisté elementární neznalosti některých fanoušků. Každému, kdo Klub rváčů četl či viděl, by mělo být jasné, že „*prvním pravidlem Klubu rváčů, je nemluvit o Klubu rváčů.*“ (Palahniuk, 1999, s. 137) Nemá tedy smysl ptát se potencionálních pravověrných členů na existenci klubu, který má toto v pravidlech. Možná proto se v těchto diskuzích běžně objevují odpovědi jako „*Jedná se o nějakou zkoušku, pane?*“ Fanoušci tak reagují stejnými slovy, jakými reagovali v knize členové projektu *Devastace* na otázku „*Víte, kdo je Tyler Durden?*“ (Palahniuk, 1999, s. 123)

Je tedy zřejmé, že kniha stále vyvolává mezi čtenářskou populací rozruch a její autor tak docílil jednoho ze svých prvotních cílů. Na začátku kapitoly bylo uvedeno, že autor později našel způsob, jak spojit své dvě záliby, a to sice proces psaní a proces chaosu. Chuck Palahniuk je autor, pro kterého je pravou odměnou za odvedenou práci až reakce ostatních lidí. Je však jasné, že se v jeho případě nemusí jednat o zbožné uctívání, ačkoliv i toho se mu v okruhu jeho

⁸ Tyto otázky byly zformulovány náhodně na základě dotazů dříve viděných na rozličných internetových diskuzních fórech.

čtenářů hojně dostává. Daleko zajímavější jsou pro něj extrémnější pocity často spojované s pokleslou literaturou, jako je zmatek, rozčilení, zloba nebo pocit zhnusení.

1.2 Inspirace cizími životy

Mimo inspiraci, jež autor načerpal ze svého života či vlastní vnitřní nespokojenosti, je znám také pro svou oblibu v cizím vyprávění. „*Pravda může být podivnější nežli fikce, alespoň pro ty, kteří byli požehnáni darem zajímavého života. Ten zbytek z nás nemá jinou možnost než žít skrze jejich příběhy.*“ (The Cult) Těmito slovy začíná psát Joshua Chaplinsky životopis Chucka Palahniuka pro stránku The Cult. Ač se to může zdát mnohdy neuvěřitelné, je pravdou, že naprostá většina příběhů, které se v Palahniukových románech a povídkách odehrávají, je založena na pravdě. Lidé příběhy inspirované skutečnými událostmi obvykle vyhledávají, ale při četbě románů Chucka Palahniuka mnozí z nich spíše zděšeně odvracejí tvář. Palahniuk si své nejneuvěřitelnější scénáře nevymýšlí, ale nachází je v reálném světě a posléze jen drobně přibarvuje a karikuje. Jeho knihy jsou pak často esencí otázky: „Kým jste, když se nikdo nedívá?“ Není proto divu, že někteří posluchači s tímto vědomím na jeho autorských čteních omdlévají. Pověstná je tímto například povídka *Střeva* z povídkového románu *Strašidla* (2005), na jejímž začátku autor vyzývá své posluchače „*Naberte vzduch, co to jenom jde. Tohle vyprávění by mělo vydržet, dokud vy vydržíte zadržovat dech a pak ještě chvíličku.*“ (Palahniuk, 2007, s. 17) Autor počty lidí, kteří kdy u veřejného čtení této explicitní povídky omdleli, dokonce zaznamenává. Čtení povídky, jež má pouhých devět stran, tak mnohdy trvá více než půl hodiny a vyžaduje si přítomnost záchranné služby.

Zatímco mnozí autoři nachází podklady pro svou tvorbu v knihovnách, Palahniuk čerpá inspiraci v každodenním životě formou veřejného průzkumu. Pozoruje lidi a poslouchá, o čem si povídají, když pijí kávu v kavárně nebo když popijí pivo na baru. Tomuto přístupu pak odpovídá i autorova vypravěčská strategie, kdy se snaží spíše napodobovat to, jak lidé doopravdy mluví, než aby ohromoval nějakým zvláštním uměleckým dojmem. Úmyslně tedy používá jednoduchých výrazových prostředků a nebojí se slova v textu opakovat. „*Protože lidé, když s vámi mluví, také nepoužijí pokaždé jiný výraz pro velký. Řeknou prostě velký a řeknou to zas a znovu.*“ (Adamovič, 2009, s. III) Značná část zmíněných rozhovorů byla vyslechnuta náhodou, některé lidi však Palahniuk zpovídal dříve sám. Při svém studiu novinářiny se totiž naučil, jak si rychle získat důvěru a nenápadně tak cizí lidi přinutit, aby mu prozradili i svá nejhorší tajemství. Opět zde narážíme na fenomén tzv. „přátel na jedno použití“, jenž se pojí s

civilizačním problémem samoty. Lidé jsou v dnešním světě zahlceni vlastními problémy a příhodami, které často nemají s kým sdílet. Cizí osobě tak rádi prozradí část svého života s vědomím, že danou osobu již nikdy nepotkají. Z těchto důvodů často odpadá stud a ostatní zábrany, které by jinak Vypravěče svazovaly.

V současné době Palahniuk čerpá inspiraci z historek, které mu lidé svěřují sami. Přicházejí za ním, aby mu prozradili své zvláštní životní příběhy. Chuck Palahniuk pak reálně v knihách využívá jen nepatrnou část toho, co vyslechne. Je samozřejmostí, že nikdy neuvádí pravá jména osob či spojené reálie, a tak zůstává identita případného aktéra anonymní.

2 Autorský styl Chucka Palahniuka

Již zaznělo, že Palahniukova příprava na skok do spisovatelských vod byla dlouhá. Možná proto nikoho nepřekvapí tvrzení, že se autor rychle naučil v těchto vodách plavat. Je však důležité si uvědomit, že často není nejtěžším úkonem skok samotný. Je také důležité vědět, jak udržet správné tempo a nevypadnout z předem stanovené role. Být ve své umělecké tvorbě jiný, tak říkajíc vyčnívající, je stejně tak výhodou jako břemenem. Autor, který se touto cestou vydá, tak ví, že si jistý čtenářský okruh najde, ale současně se zavazuje k tomu, že bude poskytovat vždy to, co tito lidé chtějí. Zároveň však musí udržovat čtenářovu pozornost a dávat vždy něco navíc. Jeho cílem by měla být snaha zůstat inovativní a najít rovnováhu mezi žádaným stereotypem a nudnou kopií. Autor tak musí zamezit tomu, aby se z něj v očích čtenářů nestala „*jen laciná parodie na sebe sama*.“ (Pavlovský, 2012, s. 214)

Chuck Palahniuk si svou viditelnou pozici na poli americké literatury dobře uvědomuje, a proto také tak výrazně experimentuje. Své čtenářské publikum po více než dvou dekadách již dobře zná, a proto tuší, co si může ve svých románech dovolit. Experimentuje tak nejen s motivy, ale i s žánry (autorovo dílo zahrnuje knihy, jež by bylo možné charakterizovat jako hororové grotesky, sci-fi, žánrově propojené povídky a další). Úkolem čtenáře, nacházejícího se ve vodách Palahniukova díla, je pak cítit se současně znechuceně, šokovaně, pobaveně a především provinile. (Stehlíková, 2017, s. 348) V poslední době autor experimentuje také s literárními formami a pro své vyprávění používá různých druhů médií. Z posledních let to bylo například komiksové pokračování Klubu rváčů nazvané *Klub rváčů 2: Gambit poklidu* (2016) či knihy povídek a omalovánek pro dospělé, *Bait: Off-Color Stories for You to Color* (2016) a *Legacy: An Off-Color Novella for You to Color* (2016). Všechny tyto zmíněné knihy pohotově reagují na moderní trendy současné společnosti. Komiks je vnímám jako nosné médium již od 90. let minulého století, kdy Art Spiegelman sklízel uznání za svůj dvoudílný komiksový román *MAUS*. Avšak teprve dnes se myšlenka komiksu jako seriózního nosného média začíná usazovat v obecném povědomí. Knihami omalovánek Palahniuk, zdá se, reaguje jak na svou celoživotní touhu po hře, tak na fakt, že je dnes moderní zapojovat čtenáře do děje více než jedním způsobem. V neposlední řadě je také nutno poznamenat, že je současným trendem odpočívat tvořivou činností. Slovo odpočinek je zde v bizarním kontrastu s obsahem povídek i výjevů, jež mají čtenáři možnost vybarvovat. Palahniuk tak svým dílem opět působí rozpor a zmatek.

Obecně lze říci, že moderní kulturní jedinec již chápe, že krása jako taková má mnoho podob a umění nemusí být vždy krásné v tom jediném slova smyslu. Dnes není důležité, aby se kniha čtenáři líbila. Měla by v něm však cosi zanechat a splnit tak své poselství. Chuck Palahniuk jakožto zástupce transgresivní beletrie se ve své tvorbě věnuje právě odvrácené straně krásy a probouzí ve čtenářích to malé odporné cosi, co si každý člověk nese ve svém nitru. Irský žurnalista Sean O'Hagan ve svém článku nazvaném *Fright Club* uvádí, že má Chuck Palahniuk tak širokou základnu fanoušků, jelikož píše romány i pro ten typ lidí, co je jiné romány nikdy nezaujaly. (O'Hagan, 2005) Píše tedy i pro chronické nečtenáře, to znamená pro skupinu lidí, jejichž jedinou četbou je zpravidla návod na přípravu těstovin. Autorova beletrie je v podstatě také takovým návodem, a to jak z hlediska obsahového (Palahniuk často do svých knih zahrnuje rady do domácnosti, recepty a návody na výrobu užitkových věcí), tak také chladným nezúčastněným stylem textu, kdy se krátké věty opravdu podobají spíše pokynům. Palahniuk píše pro každého jedince, který v sobě to malé odporné cosi má a chce se o něm dozvědět více. Takový čtenář se zprvu mírně obává a třeba i trochu hnuší sám sobě, ale obvykle svůj odpor překoná.

Pokud tedy tvrdíme, že Palahniuk píše tzv. „*nízkou literaturu ve vysokém stylu*“ (Konrád, 2015) a útočí tak často na nejnižší lidské pudy, nabízí se otázka, čím si pravidelně získává i tu intelektuálněji část čtenářské populace. Jak je možné, že stejnou knihu oceňují lidé různého věku, povahy, vzdělání, pohlaví i společenské vrstvy? Samozřejmě je zde nutné brát v úvahu fakt, že ostřílený čtenář často přistupuje ke knize s určitým předpokladem, který je možné naplnit i bez vlastního přičinění knihy (pokud je tedy dotyčná osoba odhodlaná v daném díle cosi nalézt, je schopná fabulovat a domýšlet si skutečnosti tak, aby se dané předpoklady potvrdily). Když však tuto možnost pomineme, zůstává za větou stále malý otazník.

Tuto otázku si pokládá i Richard Podaný, dvorní překladatel Palahniukova díla do českého jazyka. Ve svém doslovu *Chuck Palahniuk jako uměnovědný neproblém*, který sepsal pro překlad románu *Klub rváčů*, totiž v úvodu porovnává svůj vlastní život se životem a dílem autora. Záhy pak přichází na to, že je obtížné najít jakékoliv podobnosti. Podaný zde o sobě říká: „*Jsem takový malý, ale zatvrzelý měšťáček, který ukrutně trpí pokaždé, když se v Palahniukových knihách ničí hmotné statky... To by mě krucinál mělo odhánět; a neodhání.*“ (Podaný, 2011, s. 195) Podaný tak reaguje na jednu z primárních myšlenek románu *Klub rváčů*, a to sice, že nesmíme našemu majetku dovolit, aby nás vlastnil. Palahniuk tak vyjadřuje svůj předpoklad, že pokud se necháme ovlivnit mamonem konzumní společnosti, nikdy nedojdeme

ničeho, co by se alespoň vzdáleně podobalo pocitu štěstí. Dle něj totiž nemůžeme nikdy vlastnit vše, co chceme a stejně tak nemůžeme vše, co chceme, dokázat, jelikož iluze Amerického snu jako takového je dnes již pohřbena. Najít odpověď na otázku, proč se lidé stále trýzní četbou knih, které jim vlastně svým způsobem ubližují, není jednoduché a tato odpověď nebude nikdy jednoznačná. V osobě Chucka Palahniuka je zkratka jakási „síla“, které Podaný v tomtéž doslovu přezdívá „*hvězdný potenciál*“. (Podaný, 2011 s. 196) „Hvězdnost“ je zkratka něco, co v sobě dotyčný umělec zakódováno buď má, či nikoliv. Nikdo přitom, zdá se, s jistotou nemůže říci, kde se tento potenciál v lidech bere. Je však jisté, že Palahniuk touto silou hojnou měrou disponuje a dokáže tak přesvědčit i zatvrzelého intelektuála, aby si poníženě vychutnal chvilku četby v přítomnosti svého zkaženého nitra. Autor tedy svou literaturou vyzývá čtenáře, aby v sobě našli to malé odporné cosi, co prahne po potravě. A právě v této chvíli jsme si všichni v očích Chucka Palahniuka rovni. Jak sám autor říká ústy Tylera Durdena v Klubu rváčů, „*nikdo nejsme žádné jedinečné sněhové vločky.*“ (Palahniuk, 1999, s. 118)

A cože ta malá odporná součást našeho nitra je? Je to rozhodně něco extrémního, co vyběrdlo z neurózy jménem „moderní Amerika“. Jedná se o různé formy závislostí (včetně těch méně obvyklých, jako je závislost na plastických operacích) nebo druhy posedlostí (například v současnosti hodně diskutovaná posedlost sexem), sekty a náboženské skupiny, terorismus či civilizační choroby. Z těchto malých detailů pak autor skládá celkový obraz moderní doby. Pro každého má Palahniuk něco a láká tak své čtenáře jako do bizarního cirkusu. Jen dál, jen dál. Přistupte blíže, na každého se dostane a na každého jednou dojde.

2.1 Transgresivní beletrie

To, čemu jsme v úvodu této kapitoly přezdívali „malé odporné cosi uvnitř nás“, ten malý vřed, jenž pod tlakem Palahniukovy imaginace praská, je ve skutečnosti docela užitečný zdroj inspirace. Jedná se o fenomén natolik populární, že na něm byl postaven celý literární žánr zvaný Transgresivní beletrie⁹ (příběhy o překračování pravidel). Ne náhodou zde nacházíme silnou podobnost s výše popsanou metodou *dangerous writing*, kdy autor transformuje ublíženou, nespokojenou, či jen sklíčenou část svého nitra na literaturu. Čtenář pak tuto literaturu přijímá, pakliže se jeho vnitřní nespokojenost či tajná zkaženost shoduje s tou

⁹ Tento překlad anglického termínu „*transgressive fiction*“ užívá Richard Podaný ve svém doslovu nazvaném *Strašidla* aneb „*Komedie plná úchylů*“, který sepsal pro Palahniukův povídkový román *Strašidla*.

autorovou. „*Stalo se vám někdy, že jste chtěli někoho pozdravit, ale přerekli jste se a místo pozdravu jste mu rozkopli tu jeho pitomou hlavu jako přezrálý meloun?*“ (Pavlovský, 2012, s. 213) Pokud je právě tohle obraz, kterým se občas lidská mysl ukájí, zatímco její majitel spořádaně děkuje, prosí, zdraví a asertivně se usmívá, jedná se o potencionálního adepta na post čtenáře transgresivní beletrie.

Chuck Palahniuk o tomto žánru smýšlí jako o literatuře, jejíž postavy tropí drobné vylomeniny, páchají seriózní trestnou činností či vykazují jiné známky patologického chování. Smysl těchto podvratných činností spočívá v revoltě proti společnosti a jejím jasně daným pravidlům. Postavy těchto románů jednájí výše popsaným způsobem, aby si dokázaly, že jsou doopravdy naživu a doopravdy svobodné. (Palahniuk, 2014) Nemusí se tak jednat o činnost nelegální, musí jít však o činnost jasně provokativní. Cílem není ničit či záměrně škodit, ale vytrhnout z letargie všednosti. Jedná se v podstatě o papírovou verzi recesistické Cacophony society.

Naprosté počátky tohoto literárního fenoménu sahají až do 18. století k dobře známému dílu Markýze de Sade a jeho slavnému výroku: „*Abychom poznali ctnost, musíme se nejprve obeznámit s neřestí.*“ (Stehlíková, 2017, s. 230) Abychom poznali, co je doopravdy správné, musíme okusit nejprve to špatné. Abychom dokázali prožít dobro v nás, musíme se zahledět do tváře zlu. Poznání je od nepaměti založeno na kontrastu a naději, a proto musíme v životě projít marasmem, abychom dokázali rozpoznat štěstí. Nás zde ovšem zajímá soudobé pojetí tohoto žánru. Palahniuk spatřuje počátky transgresivního chování v moderní literatuře v románech jako je *The Monkey Wrench Gang* Edwarda Abbeyho, *Americké Psycho* Bretta E. Ellise nebo *Trainspotting* Irvina Welshe. (Palahniuk, 2014) Tyto romány se společně s četnými romány Chucka Palahniuka umisťují v žebříčku serveru goodreads mezi nejpopulárnějšími transgresivními romány současnosti. Vítězem tohoto žebříčku je pak právě Palahniukův Klub rváčů, jehož postavy svou vlastní formou revolty rozvrací buržoazní společnost. J. G. Ballard tuto formu zločinného chování popisuje ve své knize *Kokainové noci* jako „*jedinou věc, která dokáže lidi vyburcovat, přímo je ohrozit a přinutit je, aby jednali společně.*“ (Ballard, 2002, s. 149)

S ohledem na kontroverzní tematiku Klubu rváčů zabředávající do nebezpečných vod terorismu je štěstím, že byl román publikován několik let před osudným teroristickým útokem 11. září 2001. Tímto datem se změnil pohled současné Ameriky na problematiku terorismu jako takového a kniha, v níž najedeme několik téměř kompletních návodů na výrobu silné trhaviny, by tak neměla sebemenší šanci na úspěch. „*Jakákoliv kniha žánru transgresivní beletrie, jež*

byla toho času připravena v New Yorku k vydání, byla stažena z vydavatelského plánu. Byl to den, kdy zemřela transgresivní beletrie.“ (Palahniuk, 2014) Jakákoliv forma eko-terorismu, satirického politického terorismu nebo veřejných žertů byla najednou vnímána jako potenciální nebezpečí svítící neonovým nápisem „terorismus“. Revolta se na čas vytratila a drsnější smysl pro humor vyprchal. V současné době se již situace víceméně zklidnila a transgresivní beletrie zažívá pozvolný návrat. Avšak zlatá éra těchto znepokojivých vtipálků, již zdá se, minula.

2.2 Kult

Možná odpověď na otázku, proč se Palahniukova tvorba zamlouvá tak širokému spektru populace, již byla osvětlena. Pod slovním spojením „zamlouvat se“ si však můžeme představit několik odstínů čtenářů, a to od těch nahodilých, lehce zainteresovaných až po skalní fanoušky, kterých má Chuck Palahniuk početnou skupinu. Tito nejvěrnější příznivci autorova díla se seskupují na dnes již dobře známé internetové stránce The Cult, tedy Kult, založené roku 1999 krátce po vydání filmové adaptace románu Klub rváčů. Činnost této fanouškovské komunity byla poodhalena také v dokumentu o osobě a tvorbě Chucka Palahniuka nazvaném *Postcards from the Future: The Chuck Palahniuk Documentary*, jež byl vytvořen právě z popudu fanoušků této stránky. Ze stejného popudu členové Kultu podporují také jiné projekty, jež s tvorbou Chucka Palahniuka úzce či šířeji souvisejí. V roce 2004 tak například Kult pomohl financovat akci, jež byla zaměřena na podporu vybavenosti knihovny, kterou využívají americká vojska v Bagdádu. Tento projekt podpořil také sám Chuck Palahniuk a vojákům věnoval zbylý náklad nového vydání Klubu rváčů. (The Cult)

Zakladatelem a otcem oficiální autorské stránky The Cult je Denis Widmye, který zasvětil práci Chucka Palahniuka značnou část svého života. Na této stránce se v sekci věnované její historii můžeme dočíst mimo jiné i o tom, jak nápad založit tuto internetovou komunitu vznikl. Widmye zde zveřejňuje svou počáteční korespondenci s autorem, ve které se mu připomíná jako ten „*rychle žvanící idiot, co si s ním (Palahniukem) dvakrát potřásl rukou na autorském čtení v Drawing Centre v New Yorku,*“ zároveň také Palahniuka prosí, aby věnoval jeho emailu pozornost, jelikož není jen fanouškem, ale také zároveň někým, kdo chce založit základnu pro početné obdivovatele. (The Cult) Palahniuk na tuto výzvu obratem kladně odpověděl a vzniku oficiální fanouškovské komunity tedy již nic nestálo v cestě. Autor sám se na chodu stránky podílel zpočátku jen z povzdálí, nicméně zde již roku 2004 založil online

internetový kurz tvůrčího psaní, o kterém již byla řeč výše. V současné době zde autor reaguje na literární tvorbu svých fanoušků (roku 2014 tak mohla vyjít sbírka povídek, jež vznikly v *The Cult worksopu* nazvaná *Burnt Tongues*), odpovídá formou motivačních esejů na pokládané dotazy a přihlíží diskuznímu fóru, které zde vzniklo. Je pravdou, že v dnešní éře sociálních sítí, se autorovi příznivci v hojnějším počtu schází spíše na facebookové stránce autorova díla, kde sdílí své teorie a postřehy spojené s jeho dílem. Na sociální síť však autor sám příliš často nezavítá. Obecně je totiž o Palahniukovi známo, že internetu jakožto komunikačnímu médiu nedůvěřuje.

Autor se raději se svými fanoušky setkává tváří v tvář, a proto přijímá pozvání na četná autorská čtení či besedy, a to se čtenáři po celém světě. Také se svými fanoušky udržuje klasickou korespondenci, kterou často doplňuje o již ikonické žertovné balíčky. Tyto dárky, které Palahniuk svým obdivovatelům posílá, obsahují nejrůznější předměty. Obsah jednoho takového balíku popisoval i bývalý režisér Činoherního studia v Ústí nad Labem, Filip Nuckolls, který roku 2008 s Chuckem Palahniukem jednal ohledně poskytnutí práv na Klubem rváčů inspirovanou divadelní hru. Palahniuk ochotně práva na hru poskytl a společně se svou odpovědí poslal do Ústí nad Labem také krabici, jež obsahovala mimo jiné například dětskou manikúru, falešný dolar, sliz ve tvaru oka, konfety nebo společnou fotku Chucka Palahniuka, Brada Pitta a Edwarda Nortona (představitelů hlavních rolí filmového zpracování Klubu rváčů). (Horký, 2016)

V jednom z rozhovorů se redaktor nad touto zvláštní korespondenční zálibou Chucka Palahniuka podívoval, ne tak z hlediska důvodu (autor je svou dětinskou touhou po hře dnes již proslulý), jako spíše z hlediska finančního. Společně pak s Chuckem Palahniukem vypočítali, že jedna taková žertovná krabice vyjde autora na 25 dolarů. Autor na tuto informaci reagoval s úsměvem, „*je to hodně peněz, ale víte co? Já mám peněz dost.*“ (Palahniuk, 2005)

3 Román Klub rváčů

Ačkoliv je román Klub rváčů často považován za autorovo vůbec první dílo, není tomu tak. Literárními prvotinami Chucka Palahniuka byly povídky *Negative Reinforcement* a *The Love Theme of Sybil and William*, jež vyšly v dnes již zaniklém literárním deníku *Modern Short Stories* roku 1990. Autorovy první pokusy o dílo většího rozsahu pak souvisely s návrhem románu *If You Lived Here, You'd be Home Already*, který se snažil napodobit literární styl Stephena Kinga. Tento román byl nakladatelem odmítnut pro ponurost zvoleného tématu, avšak některé pasáže z něj později autor oživil právě v Klubu rváčů. Dalším literárním pokusem románového charakteru byl Palahniukův rukopis *Manifesto*, dnes známý jako *Neviditelné nestvůry*. I tento román vydavatelství tehdy odmítla jako příliš depresivní. Palahniuk se tedy rozhodl, že pokusí sepsat něco záměrně temného, a tak vznikla roku 1995 povídka *Klub rváčů* (tehdy ještě pod názvem *Project Mayhem*, tedy *Projekt Devastace*). Autor v té době nečekal, že by právě tato povídka mohla upoutat pozornost, avšak opak se stal pravdou a Gerald Howard z nakladatelství W. W. Norton souhlasil, aby Palahniuk povídku rozpracoval v román, který pak vyšel roku 1996. (Howard, 2016, s.) „Vydavatelé a čtenáři tak vlastně potvrdili autorovu diagnózu, že náš znuděný svět hladoví po šoku, po překvapení, které je nad rámec naší zkušenosti.“ (Adamovič, 2015, s. II) Ačkoliv nebyl román nikdy tak říkajíc bestsellerem, stal se kultovní záležitostí a téměř „literárním rituálem dospělosti.“ (Howard, 2016, s.)

Jak již bylo zmíněno, román Klub rváčů můžeme považovat za autobiografický. Poté co autor upustil od kariéry žurnalisty, chvíli vykonával dobrovolnické práce v útulku pro lidi bez domova a posléze pomáhal v hospici pro osoby nevyléčitelně nemocné. Jeho práce v hospici zahrnovala také rozvoz nemocných klientů na skupinová terapeutická sezení. Poměrně často se prý stávalo, že vedoucí terapeutických skupin považovali za nemocného také samotného Palahniuka, a tak se právě zde zrodila myšlenka, že zdravý a nemocný mohou být mnohdy k nerozeznání. Této myšlenky Palahniuk využil, když popisoval hlavního hrdinu Klubu rváčů a jeho hru na nemocného. Tehdy si Palahniuk poprvé připustil, že pokud chce psát satiru, nastaví tak automaticky zrcadlo sobě samému. Chuck Palahniuk byl právě tím typem člověka, kterému se v Klubu rváčů snaží pomoci, někým zoufale osamělým a zoufale nespokojeným. Byl příslušníkem generace X pravidelně listujícím katalogem IKEA, vystresovaným Američanem, který docházel do terapeutických skupin, kterými léčil svou chronickou nespavost (insomnií). (Palahniuk, 2014) Tato civilizační choroba hraje v románu Klub rváčů jednu z klíčových rolí, jelikož slouží jako jakýsi přepínač mezi osobností Vypravěče (neboli

bezejmenným „já“) a jeho alter egem, Tylerem Durdenem. Ačkoliv autor na otázku, zda je Tyler Durden v rámci jeho celkového díla jeho oblíbenou postavou, reaguje vždy záporně, často přiznává, že ho psaní pasáží pro Tylera Durdena nesmírně těšilo a poskytovalo mu určitou formu osobní svobody.

Prvním čtenářem Palahniukova románu byl Tom Spanbauer, vedoucí workshopu dangerous writing. Podle jeho názoru byl hrubý náčrt románu jednou z nejpodařenějších věcí, která se mu kdy dostala do rukou. (Gabetas, 2011) Román vyprávěl o generaci mladých mužů, které vychovaly ženy a neúmyslně tak potlačily jejich mužnou stránku osobnosti. Palahniuk sám k tématice ze které román vychází poznamenal, „*Původní román byl kombinací všeho, co měl podle mě udělat můj otec, a toho, na co u svých otců nadávali mí přátelé.*“ (Konrád, 2016) Hlavním hrdinou je tedy jeden z nich, bezejmenný úředník a občan americké společnosti 90. let 20. století, který vypráví příběh tragédie svého každodenního života. Tento bezejmenný úředník (dále jen Vypravěč) pod tlakem nespavosti, nespokojenosti, osamění a absence smyslu života založí společně se svým přítelem Tylerem tajný nelegální spolek, první klub rváčů. V tomto klubu, řídicím se pevně stanovenými pravidly, se pak pravidelně schází stále více a více mužů, aby se postavili svým problémům a prostřednictvím pěstního souboje v sobě probudili odvahu s těmito problémy bojovat.

Tyler Durden však ve skutečnosti neexistuje. Je pouhou druhou osobností, jakousi dlouho potlačenou nespokojenou stránkou Vypravěče, která se dostala díky kombinaci psychické poruchy a chronické nespavosti na povrch. Spouštěčem tohoto Vypravěčova alter ega se zdá být právě insomnie, a proto je Vypravěč Tylerem vždy když spí, nebo když se nachází v podivném stavu kdesi mezi spánkem a bděním. Lékař Vypravěči na začátku románu na jeho problémy se spánkem říká: „*Nespavost je jenom symptom něčeho většího. Zjistěte, v čem je skutečně chyba. Naslouchejte svému tělu.*“ (Palahniuk, 1999, s. 15) Vypravěč se touto radou proto řídí a snaží se své zraněné znuděné nitro léčit pravidelnými návštěvami terapeutických skupin pro nevléčitelně nemocné, kde brzy potkává Marlu Singerovou, která mu pobyt v těchto skupinách narušuje. Později Vypravěč zahajuje léčbu členstvím v klubu rváčů, přátelstvím s Tylerem Durdenem a příležitostným nepřátelstvím ke své sokyni, již zmíněné Marle. V závěru románu se mu problém vymyká z rukou, ústí v projekt Devastace a pravděpodobně nevydařenou sebevraždu.

3.1 Klub rváčů v kontextu další autorovy tvorby

Román Klub rváčů zůstává stále kultovní záležitostí pro svůj pravdivý obraz společnosti 90. let, pesimismus, nihilismus a sympatický černohumorný pohled na svět. Román stojí stále velmi vysoko i v žebříčku oblíbenosti, avšak první příčky již obsadily jiné Palahniukovy romány. Zvláště velkému úspěchu se dnes těší dva z nich, a to sice *Program pro přeživší* (1999) zabývající se humorným pojetím tematiky skupinové sebevraždy členů náboženské sekty a román *Zalknutí* (2001) nahlížející prostřednictvím hlavního hrdiny do života lidí trpících závislostí na sexu. Právě román *Zalknutí* drží prvenství v počtu čtenářů, kteří se jím nechali inspirovat a přenesli část zápletky (komický, avšak nebezpečný kousek zahrnující dušení se soustem jídla v restauraci) do reálného života. Jev napodobování děje není u románů Chucka Palahniuka ničím výjimečným a je mu dokonce věnovaná krátká povídka nazvaná *Monkey Think, Monkey Do* v souboru *Stranger than Fiction: True Stories* (2004). Povídka svým názvem odkazuje jak ke knize *The Monkey Wrench Gang* Edwarda Abbeyho, tak ke „cvičeným kosmickým opicím“, které jsou v Klubu rváčů členy projektu Devastace. Palahniuk v této povídce popisuje, jak byl několikrát upozorněn, aby do svých románů některé informace raději nezahrnoval, jelikož by mohly sloužit jako návod k instantní nepleše. Autor zde také popisuje setkání s několika čtenáři, kteří se mu s pácháním zlomyslných žertů ve stylu jeho knih svěřili. (Palahniuk, 2004, s.)

Od vydání románu Klub rváčů roku 1996 autor publikoval více než 15 románů, velké množství kratších próz a několik sbírek sebraných příběhů. Rychlost, s jakou Chuck Palahniuk romány publikuje, je tedy téměř vyčíslitelná hodnotou jedna kniha za rok. Při této rychlosti je pochopitelné, že je úroveň tvorby poněkud nestálá. Mnozí čtenáři se tak domnívají, že své nejlepší knihy již autor napsal. U několika posledních románů se zdá, že Palahniuk pro explozi vtipných nápadů, detailů a realitou inspirovaných příběhů, které se snaží v knihách obsáhnout, často zapomíná na zápletku samotnou. Jiří Pavlovský tuto skutečnost vyjádřil v doslovu k českému překladu románu *Prokletí* (2011) slovy: „*Teprve po dvou třetinách knihy se Palahniuk rozhodl začlenit i něco, co z dálky připomíná děj, a začal hnát příběh bičem do (otevřeného) fňiše.*“ (Pavlovský, 2012, s. 215) Kniha je tak extrémně zábavnou, ale postrádá dějovou uvěřitelnost. Autor sám má však za to, že je úroveň jeho knih spíše vzrůstající.

3.1.1 Před Klubem rváčů – Povídka Výprava

Ve spojitosti s Klubem rváčů by zde měla být zmíněna povídka s názvem *Výprava*, která je součástí povídkové sbírky *Něco si vymysli: povídky, které nejde odečíst* (2015). Krom skutečnosti, že je povídka velice jazykově netypická (povídka je psaná ve viktoriánské angličtině, na každé straně textu jsou nadužívána pokaždé různá slova a některá netypická slovní spojení jsou opakována napříč celou povídkou jako jakési slogany), má povídka také přímou návaznost na zmíněný román. Ačkoliv byla tato povídka publikována až po vydání Klubu rváčů, dějově tomuto románu předchází a poskytuje čtenářům několik dalších indicií k rozklíčování hlavní zápletky týkající se identity Tylera Durdena.

Povídka *Výprava* je zasazena do fiktivní alternativy města Hamburk, konkrétně na ulici Hermann Strasse, kterou dělí od okolního města brána. Ulice v úseku za branou je přístupna pouze mužům a ženám, jež pracují ve čtvrti hanby, která se zde také nachází. Toto uspořádání není typické pouze pro Hamburk, ale pro všechna velká města moderního světa. Hlavním hrdinou je zde Felix M, který podniká pravidelnou výpravu na toto místo za branou (tedy ze světa „existujícího“ do světa „neexistujícího“), aby našel „sebezhoubu“ a zaznamenal ji do svého deníku. Stejně jako sám Chuck Palahniuk tedy zde hledá zajímavé lidské příběhy, aby jimi později „*dodal na ceně nudným, nesmělým životům bankovních úředníků a hokynářů.*“ (Palahniuk, 2017, s. 234) Skutečným důvodem, proč se Felix na toto zhýralé místo vydává, je jeho touha najít vlastního otce, který se sem kdysi vydal a již se nikdy nevrátil. Při této konkrétní výpravě se zde setkává s cizincem, který mu za pozvání na skleničku slibuje vyjevení ohavné stvůry. Felix cizince následuje na tajemné místo a slibuje, že dodrží první pravidlo pozorování stvůry, a to sice, že o setkání s ní nebude s nikým hovořit. Slibuje také, že dodrží druhé nejpřednější pravidlo, které zní naprosto stejně jako první. Průvodce se po cestě ztrácí a zanechává hlavního hrdinu uprostřed temnoty a strachu v myšlenkách na jeho vlastního syna, který čeká doma s matkou. Později zde Felix nalézá svého otce, který zde celé roky v temnotě doufal, že svého syna již nikdy nespattří. Felix se tak dozvídá, že jeho tajemným průvodcem byl Tyler, který jej sem zavedl, aby mohl odpustit svému otci a Bohu. Jelikož není Felix schopen Bohu odpustit, odchází se svým otcem do hlubin labyrintu, aby v sobě odpuštění našel.

Tato povídka nabízí několik možných odpovědí na otázky týkající se problému identity hlavního hrdiny Klubu rváčů. Můžeme se na jejich základě domnívat, že je Vypravěčovo alter ego Tyler Durden vlastně jakýmsi ztělesněním duševní choroby, která se v rodině Vypravěče dědí z generace na generaci. Zdá se tak, že Tylerovi nikdo z rodiny neunikne. Nevíme, zda je

hlavní postava *Výpravy* otcem nebo dědečkem Vypravěče, avšak rodinná souvislost je zřejmá. Setkáváme se zde také s další alternativní komunitou, která je zapovězena ženám (tedy alespoň těm počestným). Stejně jako Klub rváčů má i tato komunita mužů svá pevně daná pravidla, která respektuje. Ostatně svá vlastní pravidla diktuje stejně jako v Klubu rváčů zase průvodce Tyler, když Felixovi dvakrát říká, že o stvůře (svém zlomeném otci), kterou spatří, nemůže nikdy a s nikým hovořit.

3.1.2 Po Klubu rváčů – Román v komiksu Klub rváčů 2: Gambit poklidu

Dvacet let po vydání Klubu rváčů (1996) vydal Chuck Palahniuk druhý díl nazvaný *Klub rváčů 2: Gambit poklidu* (2016)¹⁰ a dal tak jasně najevo, že někteří imaginární (ne)přátelé nikdy nezmizí. Pro návrat Vypravěče (zde pojmenovaného jako Sebastian), Marly Singerové a Tylera Durdena zvolil dnes stále více populárního komiksového média. Chuck Palahniuk ve spolupráci s výtvarníkem Cameronem Stewartem vytvořil pokračování, jež nebude srovnáváno s prvním dílem, což byl jeden s hlavních důvodů volby právě tohoto média. Tento román v komiksu začíná pohledem na starší verzi Vypravěče a je komentován slovy: „*Před deseti lety z něj měl být nový Alexandr Veliký. Nový Čingischán. Ale Sebastian... // ...si říká, že je spokojený.*“ (Palahniuk, 2016, s. 9) Sebastian se tedy usadil a vzpurného Tylera Durdena v sobě utlumil léky. Jeho nové já se nyní naplno zabývá svou rolí špatného manžela a špatného otce téměř desetiletého syna. Chuck Palahniuk se k tomuto vývoji postavy Vypravěče vyjádřil v tom smyslu, že bylo nutné opustit pozici „dítěte, které si jen stěžuje“ a podívat se na věc „pohledem svého vlastního otce.“ Soustředí se zvláště na fakt, jak málo stačí, aby muž v roli otce selhal. Autor zdůrazňuje, že tento vývoj postavy neuzpůsobil toliko čtenářům, jako spíše opět sobě samému. Také on je dnes starší a klidnější verzí toho rozzlobeného muže, který napsal původní román Klub rváčů. Jistou formu pocty však Palahniuk svým čtenářům a fanouškům kultu Klubu rváčů skládá zmínkami o klubu autorů a dalších klubech, které byly románovými kluby rváčů inspirovány. (Staggs, 2016)

Hlavní hrdina se opravdu snaží být dobrým manželem i otcem, ale díky lékům, které na svou psychickou chorobu užívá je v neustálém útlumu, necítí se být celistvý a necítí se být ani sám sebou (připadá mu, že je nikým). Jeho žena Marla je z této situace zoufalá a řeší své problémy stejně jako v době, kdy Vypravěče poznala, docházením do terapeutických skupin,

¹⁰ Slovo „gambit“ označuje zahájení šachové partie, při níž je obětován pěšec, aby došlo k poziční výhodě na hrací ploše.

keré jí poskytují komfort soucitu a zájmu umírajících. Dochází jí, že měla Vypravěče ráda jako celek, a snaží se v něm pravidelným snižováním dávek léků Tylera nenápadně probudit. Tento zásah do jeho léčby však způsobí, že Sebastian opět ztrácí nad svým životem kontrolu. Jako přepínač mezi osobností Vypravěče a jeho alter ega Tylera Durdena zde slouží hypnóza, kterou Sebastiana „léčí“ jeho psychiatr. Tyler poté stejně jako v prvním románu pokračuje, za bezmocného přihlížení Vypravěče, ve svých zločinných úmyslech.

Později se zde potvrzuje také fakt, že Tyler znal už Vypravěčova otce, dědečka, pradědečka a další mužské členy rodiny. (Palahniuk, 2016, s. 201) Z každého z nich chtěl vychovat velkého válečníka, muže hodného vykonat ve světě změnu. Také se ukazuje, že to byl právě Tyler, kdo připravil prostřednictvím Vypravěče oba jeho rodiče o život. Tato vražda byla v očích Tylera aktem sjednání míru v jejich rozhádané domácnosti a stejný mír chtěl později prostřednictvím mladého Vypravěče sjednat i ve světě. Zdá se tedy, že je Tyler Durden opravdu formou dědičné choroby, která se drží v mužské linii Vypravěčovy rodiny. „*Mi padre es su padre*,“¹¹ říká Tyler malému Vypravěči v jedné ze vzpomínek na pohřeb rodičů. (Palahniuk, 2016, s. 48) Toto je také důvod, proč Tyler opět svolil k návratu, má zde nedokončenou práci. Osvědčeným rafinovaným způsobem tedy unese Sebastiánova (a snad i trochu svého) syna, se kterým se poprvé setkává až nyní. Sebastiana a Marlu čeká nelehká a krajně bizarní cesta za vysvobozením syna ze spárů stvůry Tylera. Na konci této cesty, jež vede přes četné terapeutické skupiny, kluby rváčů a válečnou zónu, čeká Tyler s nečekaným zvratem. Konečně se mu má narodit jen jeho vlastní dítě, konečně snad ten nadějný budoucí Alexandr Veliký.

Fakt, že si postava Tylera Durdena žije vlastním nevyzpytatelným životem i za hranicemi knihy, se potvrzuje v momentě, kdy v komiksovém románu postava Tylera rozmlouvá s postavou Chucka Palahniuka. Poté, co se poprvé v komiksovém románu Tyler fyzicky objevuje, dává o sobě autorovi ihned vědět slovy: „*Volá ti tvoje Frankensteinova stvůra...*“ (Palahniuk, 2016, s. 28) Ústy Sebastiánova psychiatra pak Palahniuk ještě říká, že literární postavy běžně přežívají své čtenáře. Autor později v několika rozhovorech přiznal, že úplně nevylučuje možnost, že by se Tyler ještě někdy vrátil, neboť jej jako jeho stvořitel zabít nedokáže. „*Je to jako snažit se vymýtít z kultury Santa Klause.*“ (Palahniuk, 2016)

¹¹ Ze španělštiny: „Můj otec je váš otec.“

3.1.3 Parodující video Klub rváčů pro děti

Okrajově zde zmíníme i drobný projekt, který Chuck Palahniuk realizoval společně se zábavním youtube kanálem Mashable Watercooler. Jedná se o krátké černohumorné video, které se prezentuje jako *Fight Club for Kids* (2015) tedy *Klub rváčů pro děti*. Autor na začátku videa objasňuje své záměry a s vážnou tváří dětem říká, že se rozhodl svou knihu adaptovat pro mladší čtenáře. K tomuto skutku ho vedlo uvědomění, že jeho dospělí čtenáři stárnou a následně umírají, a proto je ekonomicky výhodné zaměřit svou pozornost na mladší generaci. Po tomto úvodu začíná Chuck Palahniuk číst veršovanou verzi Klubu rváčů, doplněnou o optimistické, avšak krvavé animace. Palahniuk užívá eufemismů, četné vulgarismy jsou znatelně cenzurovány, a také se zde setkáme s pojmem „horsing around club“, tedy klub, jehož účelem je „dělat neplechu“, místo klíčového termínu klub rváčů.

Tento kontroverzní, avšak úsměvný projekt je zde zmíněn, abychom opětovně upozornili na Palahniukovu touhu po hře a chaosu. Jedná se o projekt myšlený jako recesi a zároveň jako jakési zrcadlo dnešní společnosti, která nechává své děti sledovat programy pro dospělé. Setkáme se ovšem i s početnou skupinou rodičů, kteří tuto recesi nepochopili a stěžují si na nekorektnost videa. Palahniuk tak svým dílem opět působí chaos a vysoce organizovaný zmatek.

4 Interpretace vybraných motivů Klubu rváčů

Kontroverzní transgresivní román Klub rváčů je tematicky, motivově i symbolicky velmi bohatým literárním dílem. Díky kultu, který se kolem tohoto díla vytvořil, je však román spojován s několika utkvělými představami, které se touto cestou pokusíme vyvrátit. Prvním stereotypem Klubu rváčů, je názor, že byl román sepsán o mužích a je proto určen zase pouze mužům. Je jistě nesporným faktem, že román, v němž se vyskytuje pouze jedna ústřední ženská postava, obklopena postavami mužskými, nepochybně o mužích a jejich komunitách je. Druhé zmíněné tvrzení se však zdá mylné. Chuck Palahniuk publikoval roku 2014 román s názvem *Tvé překrásné já*, který mnozí považují za jakýsi protipól Klubu rváčů, neboť jeho tématem jsou naopak ženské kolektivy. Ačkoliv jistě můžeme říci, že je určité téma bližší spíše jednomu pohlaví nežli tomu druhému, nemůžeme témata rozdělovat na ryze ženská a ryze mužská. Co se výběru literatury týče, není člověk závislý na svém pohlaví, ale spíše na svých zálibách, zájmech a preferencích. Tyto zájmy a preference pak mohou být společné pro obě dvě pohlaví.

Druhým zažitým stereotypem Klubu rváčů je názor, že je tento román pouze o tématech jako je anarchie a páchání násilných činů. Jak již bylo nastíněno výše, mezi primární zdroje inspirace Chucka Palahniuka patří život sám. Autor ve své tvorbě ukazuje svět takový, jakým doopravdy je, když se zrovna nikdo nedívá. Chuck Palahniuk zaznamenává náš svět v temnějším světle, než jsme jej zvyklí v beletrii běžně přijímat. Tuto násilnou stránku reality často vstřebáváme skrze tisk, televizi a internet. Masmédia nám svým prostřednictvím ukazují svět, ve kterém v současné době žijeme. Také Palahniuk čerpá svá témata z tohoto světa a nikdy nezůstává jen u jednoho z nich. Tvrdit tedy plošně, že je román Klub rváčů pouze o bezúčelném a bezhlavém páchání násilí, samozřejmě nelze.

Tomuto rozšířenému dojmu mírně napomáhá také fakt, že sám autor mnohdy působí chladným dojmem násilníka a rváče. Ačkoliv Chuck Palahniuk přiznává, že vytvořil román Klub rváčů k obrazu svému a nijak nezastírá, že se svého času rád popral (zejména stejně jako v románu, tedy obrazně sám se sebou), je stále spíše oním hravým dítětem, někým, kdo docházel do Cacophony Society, aby si neškodně hrál na chaotický svět. Richard Podaný o osobnosti Chucka Palahniuka v doslovu nazvaném *Strašidla aneb „Komedie plná úchylů“* říká: „Myslím, že Chuck Palahniuk, když jde parkem a všimne si, že po cestičce leze hlemýžď, nejen že ho poponese do trávy, aby ho někdo nerozšlápl, ale poponese ho tím směrem, kterým lezl.“ (Podaný, 2007, s. 378). Podaný zde tímto tvrzením naráží na fakt, že ačkoliv Palahniukova tematika mnohdy postrádá laskavý tón, neznamená to, že je tento autor bezcitným člověkem.

V návaznosti na problematiku citu ve spojitosti s Klubem rváčů by zde mělo být zmíněno, že je Chuck Palahniuk homosexuál a žije se svým dlouholetým partnerem. Přestože není tato skutečnost ve spojitosti s tematikou románu v naší interpretaci hlavním bodem, měli bychom zde možné spojitosti okrajově nastínit. Jedná se totiž o další zažitý stereotyp Klubu rváčů, a to sice, že homosexuální autor nemůže napsat maskulinní román. Tento poslední stereotyp vlastně přímo popírá oba předchozí zmíněné. Klub rváčů opravdu není jen tím „ryze maskulinním“ románem o násilí a chaosu, ale také románem o osamělém nespokojeném muži hledajícím své místo v chaotickém světě.

4.1 Motiv samoty a komunity ve vztahu k Vypravěči románu

Všeobecné rozčilení nad absencí mužského vzoru, polemika nad smyslem života malých úředníků, frustrace a nízké sebevědomí mužů, kteří nechtějí být součástí konzumní společnosti; všechna tato témata nacházejí v mnoha interpretačních textech východisko právě v násilí, boji a akci. V následující interpretaci by měly být podhaleny možné literární záměry Chucka Palahniuka jakožto osamělého muže, který sepsal román k obrazu svému v době, kdy toužil někam patřit. Motiv samoty (a osamělosti) je zde postaven jako přímý protipól motivu komunity (a společenství). Tyto dva motivy zde vystupují jako jeden související celek, kdy akce v podobě samoty, vyžaduje reakci v podobě socializace v komunitě.

4.1.1 Samota a osamělost

Jednou ze základních lidských potřeb je potřeba realizovat se společensky a navazovat tak sociální kontakt se svým okolím. Pokud dojde k narušení této potřeby, nastává stav, pro který odborníci rozlišují dva termíny, samota a osamělost. Stav samoty lze považovat za jakýsi předstupeň osamělosti. Jedná se o objektivní stav jedince, který si svou samotu vybral (dobrovolná samota), či byl k ní přinucen okolnostmi (nedobrovolná samota). Samota může být na rozdíl od osamělosti pro člověka i prospěšná či příjemná, jelikož pomáhá najít psychickou rovnováhu a duševní klid. (Tylová a kol., 2014) Hlavní hrdina Klubu rváčů právě ve své samotě v sobě samém našel osobnost Tylera Durdena. Tedy zosobnění svého vnitřní vzteku, síly a zároveň osobu svého nejlepšího přítele i protivníka.

Oproti tomu s termínem osamělost bývají spojovány pouze negativní emoce. Jedná se o subjektivní pocit, jenž zažívá člověk, který se cítí odříznut od svého okolí a vyčleněn z jeho kolektivů. Tento pocit není pozorovatelný a je vždy závislý na konkrétních dojmech daného jedince, zejména na subjektivním vnímání kvality vztahů, jež se svým okolím navazuje. Dle Weisse (1973) rozlišujeme dva druhy osamělosti, a to sice osamělost emocionální, kdy člověku schází kontakt jedné konkrétní osoby (důvěrníka), a sociální, kdy člověk postrádá jakoukoliv společenskou interakci (také aktivity a zájmy s touto absencí vztahu spojené). Laicky řečeno, v prvním případě může být daný jedinec obklopen skupinou lidí, ke které necítí pravé přátelství, nedůvěřuje jim a má pocit, že se nemá komu svěřit. V případě druhém postrádá daný jednotlivec jakýkoliv sociální kontakt a výhody s ním spojené. Vztáhneme-li tuto definici na osobu hlavního hrdiny románu, přikláníme se k názoru, že Vypravěč trpí spíše typem sociální osamělosti, kdy na začátku románu postrádá jakýkoliv lidský kontakt. Vypravěč neví, kam patří, a dokud nedostane od svého těla jasný signál v podobě Tylera, netuší, jak s touto skutečností zápasit.

Jak pocit samoty, tak občasný pocit osamělosti je normální součástí lidského života. V případě chronické varianty se tyto stavy opakují neobvykle často a mají neúměrně dlouhou dobu trvání. V takovémto případě mohou škodit jedinci jak psychicky, tak fyzicky. S problematikou samoty se tak pojí řady somatických i duševních chorob, jako je například deprese, poruchy identity či sebevražedné jednání. (Tylová a kol., 2014) Ve spojitosti s románem Klub rváčů je zde namísto zmínit také související tematiku spánkových poruch. Bylo prokázáno, že pocit osamělosti narušuje běžný spánkový proces, neboť zabraňuje jedinci klidně relaxovat, odpočívat a regenerovat tak své síly. Nelze tedy vyloučit, že insomnie, jež se ukáže být naprosto klíčová pro celou zápletku románu, má kořeny právě v pocitu osamocení.

V dnešním moderním civilizovaném světě se stává tematika samoty a osamělosti stále více diskutovanou. O fenoménu samoty ve světě plném lidí pak hovoříme jako o jedné z tzv. civilizačních chorob, tedy chorob „z pohodlnosti“. Tento problém pak podporují faktory, jako je delší délka života, ztráta základních rodinných hodnot nebo honba za kariérou. Kapitola sama pro sebe je také samotářský způsob života na sociálních sítích, jež měly původně za úkol lidskou populaci spíše sblížovat. Již bylo dříve zmíněno, že se román přímo opírá o životní zkušenost svého autora. Palahniukova touha někam patřit a poprat se s vlastní osamělostí jej provází celým životem. Na otázku, zda by román Klub rváčů mohl vzniknout i ve 21. století, reaguje Chuck Palahniuk zamítavě. Jednak již není tím mladým mužem, který se cítil rozzlobený na celý svět, a jednak se svět rapidně změnil. Dnešní mladí lidé se nemají proti čemu bouřit,

nezažili větší vzestupy ani následné pády, jedním slovem, zpohodlněli. K dnešní populární zábavě, jako je surfování po internetu a sledování televize, se trefně vyjadřuje třináctiletá Madison, hlavní hrdinka Palahniukova románu *Prokletí* (2011), která říká, že je tato zábava dobrým tréninkem na smrt. (Palahniuk, 2012, s. 216) Generaci Y¹², jako i generaci Z¹³, je obecně vlastní vyhýbat se jakýmkoliv konfliktům. Tyto generace mladých lidí tak nikdy nemohou naplno poznat přidružený adrenalin a svobodu. (Palahniuk, 2016)

Je možné, že revolta dnešních mladých lidí proti tomuto zažitému systému by opět mohla vypadat jako „boj sama se sebou“. Musela by však zde být vůle k tomuto boji. Dnešní mladí lidé řeší své psychické problémy a pochybnosti zejména medikací, a proto nemají na boj sílu. Tomuto tématu se ostatně Palahniuk věnuje v komiksovém pokračování Klubu rváčů, kde představuje nešťastného Sebastiana závislého na lécích tlumících jeho poruchu rozdvojené osobnosti.

4.1.2 Komunita a vztahy

Komunita neboli společenství je útvar charakteristický zvláštním typem sociálních vazeb mezi jejími členy a určitým sociálním prostředím. (Linhart, Vodáková, 1991, s. 512) Definice komunity není pevně ohraničená, a proto v této práci nazýváme komunitami veškerá větší společenství, ke kterým se hlavní hrdina románu hlásí. Mezi tato sociální společenství patří jmenovitě klub rváčů, projekt Devastace a četné terapeutické skupiny. Pojem komunita zde stojí v opozici samoty, která hlavního hrdinu na začátku románu sužuje. Ve stejné opozici se samotou stojí také jednotlivé vztahy, které hlavní hrdina v průběhu románu navazuje. Zvláštní důraz je zde kladen na vztahy přátelské, milostné a rodinné.

Z hlediska terminologie by zde měl být vysvětlen také pojem klub. Jedná se o cílevědomě i nahodile vzniklou organizaci či asociaci, jež sdružuje osoby na základě jejich společenského zájmu. Dle dané oblasti zájmu, jsou pak jednotlivé kluby dále specifikovány. (Linhart, Vodáková, 1991, s. 491)

¹² Pojem demografie a sociologie označující generaci lidí narozených v přibližném rozpětí let 1986–1997.

¹³ Generace lidí narozených od poloviny 90. let po současnost, známá také pod pojmem „internetová generace“.

4.2 Sám proti sobě

Ústřední tematikou románu Klub rváčů je boj člověka proti systému a společnosti. Skutečný nepřítel Vypravěče je však zejména on sám. Právě tato tematika vnitřního konfliktu se sebou samým je stěžejním motivem, který dokládá pocitovost románu. Klub rváčů je svědectvím o tom, jak krvavě lze sám se sebou bojovat a jak lze tento boj později použít proti celému světu.

4.2.1 Vypravěč neboli Joe

Ústřední postavou románu Klub rváčů je bezejmenný úředník a vypravěč¹⁴ děje. Tento Vypravěč bývá často nazýván také Joe nebo Jack. Obě tato jména souvisí se sérií časopiseckých článků v *Reader's Digest*, na které Vypravěč jednoho dne v domě na Paper Street naráží. V těchto článcích o sobě hovoří orgány lidského těla v první osobě ve smyslu „*Jsem Joeova Prostata*“ či „*Jsem Janina Děloha*.“ (Palahniuk, 1999, s. 51) Vypravěč později užívá tohoto výraziva napříč celou knihou, aby popsal své pocity. „*Jsem Joeovy Skřípající Zuby*“ nebo „*Jsem Joeovy Vzrušením Rozšířené Nozdry*“, říká Vypravěč, když závidí Tylerovi jeho vztah s Marlou. (Palahniuk, 1999, s. 52) Právě toto pojmenovávání svých vnitřních orgánů a pocitů by mohlo být označováno za první přímý ukazatel Vypravěčovy samoty. Jedinec na tom musí být z hlediska společenského vyžití velmi zle, aby si povídal s vlastními orgány a vyjadřoval se jejich prostřednictvím. Poslední zmíněný symptom svědčí také o faktu, že Vypravěč není zvyklý nahlas komunikovat s jinými osobami.

Ze stejného důvodu bývá osobě vypravěče přisuzováno i jméno Jack, neboť právě tohoto jména užil David Fincher v této scéně ve filmové adaptaci knihy. Replika „*Jsem Jackova definitivní pomsta. Jsem Jackův nedostatek překvapení. Jsem Jackův zničený život. Jsem Jackovo zlomené srdce. Jsem Jackova prodloužená mícha. Jsem Tyler Durden,*“ (Klub rváčů, 1999) se navždy zapsala do dějin moderního filmu. V komiksovém pokračování Klubu rváčů pak užívá Chuck Palahniuk jména Sebastian. Otázkou však zůstává, zda Vypravěč sám doopravdy tuší, kým vlastně je. V terapeutických skupinách si vybírá pokaždé jiné jméno. Čtenář si klade otázku, zda tak činí za účelem vlastního krytí, nebo zkrátka svou identitu nezná.

¹⁴ Dále je v interpretaci užíváno slova „vypravěč“ jako pojmenování hlavní postavy, užíváme zde tedy Vypravěč.

Později je pro své okolí (i Marlu) božským Tylerem Durdenem. Na začátku románu je však jen tím Jedním. Tedy Jedním z mnoha dalších bezejmenných.

Vypravěč žije nespokojeným osamělým životem člověka, jehož jedinou společenskou aktivitou je práce úředníka, která jej však neuspokojuje. Vede tedy stejný život jako většina mužů jeho generace. Vlastní nitro dává Vypravěči skrze prvek nespavosti najevo, že je čas na změnu, na revoltu a boj. Sledujeme tak přerod pasivního samotářského jedince v aktivního bojechtivého muže. Tohoto muže v sobě Vypravěč skrýval dlouho, pouze bylo třeba jej najít a dostat na povrch. Ve Vypravěčově alter egu, osobě Tylera Durdena, spatřujeme vlastnosti, které Vypravěč na začátku románu postrádá. Jsou jimi například agresivita, odhodlanost, odvaha hraničící až s bláznovstvím, touha vést ostatní, touha milovat a velká míra potlačené sexuální energie. Poté, co si Vypravěč vezme dovolenou a „usíná“ na pláži, potkává Tylera Durdena, který se mu zdá na jeden jediný moment esencí perfektnosti. „*Od perfektnosti se nedá nikdy očekávat víc než jeden jediný okamžik.*“ (Palahniuk, 1999, s. 151) Poté, co zde Vypravěč potkává Tylera, začíná se prvek boje projevovat i fyzicky.

První dojem je vždy důležitý, Vypravěč vidí v Tylerovi něco, čím nikdy nebyl, ačkoliv ze srdce chtěl. Pomyslnou dokonalost sebe sama, tedy něco, za co v sobě nevědomě celý dosavadní život bojoval. Snad každý člověk se v životě setkal s osobou, která mu zdravým způsobem imponovala natolik, že chtě nechtě následovala myšlenka: „Kéž bych tak mohl být tebou.“ Vypravěč záhy zjišťuje, že Tylerem být může. Tento pocit musí být opojný, není tedy divu, že mu podléhali, generace za generací, všichni mužští členové Vypravěčovy rodiny. Stále nevíme, co nebo kdo vlastně Tyler je. Zde však pracujeme s myšlenkou, že je Tyler ztělesněním psychické choroby, zhmotněním rozdvojené osobnosti.

4.2.2 Klub rváčů a boj

Byl to právě Tyler, kterého napadlo vyvolat první fyzický boj. Na počátku všeho stojí jeho výrok: „*Chci, abys pro mě něco udělal. Chci, abys mě co nejsilněji praštil.*“ (Palahniuk, 1999, s. 45) Tyler tak vyzývá Vypravěče, aby v sobě našel tu dávno pohřbenou sílu a touhu po boji. Právě tento zážitek bezprostředního násilí ústí v otevření prvního klubu rváčů se všemi jeho pravidly. Těchto pravidel je sedm a provázejí člena klubu každou jeho rvačkou. Člen klubu rváčů ví, že o klubu nesmí s nikým mluvit. Člen ví, že je nutné respektovat průběh rvačky, bojovat jen tolik, kolik dokáže, nevyhýbat se boji a nebýt zbytečně agresivní. Neoficiálním

otcem, bohem a vůdcem klubu (a později všech klubů) je Tyler Durden, v jehož očích jsou si všichni rovni. Nikdo není jedinečnou sněhovou vločkou.

Cílem klubu není zabíjet a ničit jiné lidi, ale zabíjet a ničit problémy, které si s sebou jeho členové přinášejí. Každý člen se zde tudíž rve hlavně s vlastním problémem a jeho aktuální soupeř je pouze prostředníkem tohoto vnitřního boje. Je to jako potkat svého vnitřního Tylera a řešit s ním své problémy typicky mužským způsobem. Slova a vytáčky jsou zde zbytečné. Prvotní problémy pak časem mizí, jsou poraženy, a členové klubu tak mohou být svobodní. Také pro Vypravěče je příležitost být Tylerem jako dostat v životě druhou šanci. Nejde o žádnou recyklaci staré osobnosti. Je to jako se znovu narodit a být naprosto svobodný. Prvek recyklace prostupuje celým dílem jako něco nežádoucího. Recyklace pro vypravěče není řešením. Abychom mohli začít znovu, musíme padnout na úplné dno a zničit vše, co zde bylo. Možná vylepšení či renovace nejsou žádoucí, když vždy stavíte na starém, již od prvopočátku zkaženém základu. Takováto situace vyžaduje kompletní restart osobnosti.

Vypravěč se tak často pere sám se sebou, aby se dokonale zničil a tímto si vlastně pomohl. Trefným ukazatelem tohoto boje je okamžik, kdy Vypravěč poprvé zápasí sám se sebou fyzicky a veřejně před zraky jiné osoby. Do této chvíle fyzicky zápasil pouze s jinými členy klubu a s Tylerem vždy pouze v soukromí. Zde však nevystupuje boj ve smyslu Vypravěč versus Tyler. Vypravěč se poprvé vědomě Tylerem stává a splyne s ním v jedno, jelikož se s ním v té chvíli plně ztotožňuje. Vypravěč/Tyler říká: „*A aniž bych sám sebou trhnul, dívám se pořád na ředitele, a máchnu pěstí, (...), a vyrazím si čerstvou krev z popraskaných strupů na nose.*“ (Palahniuk, 1999, s. 101) Prvek sebezničení se v románu objevuje poměrně často a jeho význam se mění. Například na konci románu se Vypravěč pere v klubu rváčů s dalšími členy klubu a doufá, že se mu podaří vyhnat Tylera z těla i z mysli.

Je poměrně paradoxní, že zatímco na začátku románu Vypravěč vši silou bojuje, aby sám sebou nebyl (tedy aby se „probudil“ a byl někým lepším), na konci románu musí naopak bojovat, aby zůstal sám sebou a udržel si svou osobnost. Vypravěč si později pod tlakem okolností uvědomuje, že se mu jeho starý život nejvíce tak tragicky nudným. Potvrzuje se zde staré známé rčení, že je nutné vše ztratit, abychom si uvědomili, co všechno jsme vlastně původně měli. Vypravěč si připouští, že měl vlastně svým způsobem rád „svůj mrňavý život“, který znamenal osamělý život v katalogovém bytu IKEA a že byl zvyklý i na svou bezvýznamnou práci. Ostatně říká, že hodlal s vlastní osamělostí bojovat. „*Nikdy, ne, nikdy*

jsem to nikomu neřekl, ale než jsem potkal Tylera, měl jsem v plánu koupit si psa a dát mu jméno Entourage¹⁵.“ (Palahniuk, 1999, s. 128)

4.2.3 Sám proti společnosti

V 80. - 90. letech 20. století si mladý Chuck Palahniuk hořce uvědomoval sociální nespravedlnost, jež v Americe panovala. Svě levicově orientované názory pak promítl do činů a skutků Vypravěče. Americký sen byl dávno mrtev a případné šance Vypravěče jakožto osamocенého jedince v divočině jménem Společnost se jeví jako mizivé. Vypravěč cítí, že společnost musí být i s její kulturou a konzumem zničena, aby mohla povstat jako fénix z popela. Opět se zde setkáváme s prvkem znovuzrození a odmítnuté recyklace již zaběhnutého systému.

Doba, kdy mohl jeden malý člověk měnit dějiny celé Ameriky, byla v očích Vypravěče už dávno pryč, a proto podvědomě hledal podporu. Nejprve v terapeutických skupinách a v přátelství s Tylerem, poté v klubech rváčů a projektu Devastace. Tajemná tragická hrdinka Marla byla Vypravěči nevědomou oporou a také jedním z důvodů revolty po celou dobu jejich známosti.

4.2.4 Nesmrtelní teroristé sektoru služeb a neplecha

Teprve když člověk vykonává práci v sektoru služeb, doopravdy odhaluje stav současné společnosti. Jedná se o ideální špionážní sféru. Je smutným faktem, že od lidí, které denně potkáváme a potřebujeme, obvykle nic zvláštního neočekáváme. Často tyto pracovníky také společnost jako plnohodnotné lidské bytosti nevnímá, a to i přestože je jich v populaci většinové množství. Je namístě připomenout, že nikdy není od věci poděkovat, poprosit či přerušit hovor, když obsluha přináší objednanou kávu. Když to neuděláme, může se lehce stát, že proměníme tohoto pracovníka v časovanou bombu nabitou informacemi. Takový člověk ví o naší politické orientaci, sexuálních preferencích, bankovních transakcích a majetkových poměrech. On si nás často pamatuje, kdežto my jeho ne.

¹⁵ „Entourage“ z angličtiny „doprovod známé osobnosti“.

Ve sféře služeb není neobvyklé cítit se sám či osamělý. Ačkoliv tito lidé pracují s lidmi, obvykle s nimi nebudují trvalejší vztahy a vazby. Stávají se neviditelnými. Jsou to lidé, kteří svým ponižovatelům vaří večeře, stelou postele a servírují jídlo. Jsou to však také ti, kdo řídí platby kartou, hlídají bezpečnost nebo řídí sanitky. Nepostradatelní kontroloři cizích životů. Právě s touto myšlenkou pracuje Tyler Durden, když se stává tolik obávaným teroristou služeb. Když Tyler ovládá Vypravěčovo vědomí a rozhodne se postrašit policejního ředitele Seattlu tím, že ho vykastruje, říká: „*Jsme nezajímavé děti historie vychované televizí k víře, že jednou z nás budou milionáři, filmové hvězdy a rockové hvězdy, jenže nebudou. A my si na tento fakt teprve zvykáme.*“ (Palahniuk, 1999, s. 145) Právě tímto drobným terorismem Tyler testuje terén ve smyslu schopnosti ovládat Vypravěčovo tělo.

Vypravěč se cítí nesmírně unavený a ví, že v noci rozhodně nespí. Čtenář odhaluje, že hlavní hrdina po nocích vykonává jménem Tylera různé práce v sektoru služeb. Jako číšník na banketových večírcích přidává vlastní sperma do polévky hostů, jako promítač ve svazu promítačů vkládá malé záblesky porno filmů do rodinných komedií a jako obsluha soukromých oslav vyvolává chaos. Na jedné ze soukromých oslav například vystaví v koupelně lístek se slovy: „*Vpravila jsem určité množství moči nejméně do jedné z vašich mnoha elegantních vůní.*“ (Palahniuk, 1999, s. 71) Aniž by tuto akci provedl, vyvolává tak v majitelce domu vlnu hysterie a sklízí u ostatních kolegů z obsluhy úspěch. Zároveň tak manipuluje i s vysoce postavenými šéfy, neboť ti si uvědomují, že si zkrátka nemohou dovolit skandál a musí Tylera finančně umlčet. Není proto divu, že brzy Tyler není v tomto protispolečenském terorismu sám.

4.2.5 Projekt Devastace a vzdor

Někde na pomezí klubu rváčů a skutků Tylera, coby teroristy sektoru služeb, se rodí pravé zlo, a to projekt Devastace. Tento projekt se postupně šíří stejně jako kluby rváčů po celé Americe a vytváří tak aktivní zločineckou síť. Členy projektu Devastace jsou někdejší členové klubu rváčů, kteří pomalu pronikají coby teroristé sektoru služeb do hlubin společenského systému. Snaží se tak prožrat společnost jako zhoubná choroba. Projekt je řízen opět kultem otce a boha Tylera Durdena, který se však v ničem nepovyšuje nad ostatní. Otec Tyler pak zadává svým svěřencům formy lehkých či těžších domácích úkolů s posláním společenského chaosu, aby se tito bavili a stále víc překračovali své hranice. Všichni členové projektu Tylera vysoce respektují, zároveň však znají svůj cíl, kterým je kompletní restart společnosti. Je jasné, že podrobit si stádo lidí po dobrém je vždy účinnější než vyvíjet nedobrovolný nátlak. Je proto

stanoveno pravidlo, které říká, že pokud sám Tyler naruší chod projektu, musí být umlčen. Tyler Durden si tak pojišťuje svůj záměr likvidace a chaosu v případě, že by se již revoltující Vypravěč vymkl docela jeho kontrole.

Členové projektu Devastace se nazývají „kosmickými opicemi“ a jsou si navzájem jednovaječnými bratry. V projektu Devastace stejně jako v klubu rváčů ztrácejí tito bratři svá jména a zůstává jim jen záměr společně dokázat něco velkolepého jako celek. Bouří se svou činností nejen proti společenskému systému, ale také proti Bohu. Kosmické opice chtějí, aby o nich Bůh věděl, a nebojí se tak stát jeho nepřítelem. V jejich očích je lepší být nepřítelem samotného Boha než nebýt nikým. (Palahniuk, 1999, s. 123) Palahniuk zde uplatňuje jeden paradox, který zmiňuje v úvodu své přednášky *Tell-All* ke stejnojmenné knize. Říká zde, že jej vždy fascinovalo, jak někteří radikální demonstranti vyznávají chaos a anarchii, a přesto se na svůj protest vždy obléknou do stejnokroje (či alespoň stejných barev), aby vypadali jako mocná skupina. V klubu rváčů všechny členy pojily modřiny, vyražené zuby a krví podlité oči. Projekt Devastace holí svým členům hlavy a obléká je do černých kombinéz. Stejně tak paradoxní je tento chaos řízený pevně danými pravidly, která všichni striktně dodržují.

Existuje zde jedna výjimka z uniformity, a tou je člen popsáný jako „*mladý kluk s andělskou tváří*“, který se zdá být nápadně podobný Tylerovi. (Palahniuk, 1999, s. 107) Ten je v jedné z kapitol popsán jako „*perfektní hezoun a anděl svým dokonale blondatým způsobem*“. (Palahniuk, 1999, s. 185) Není jasné, zda je pro Tylera tento člen důležitý, jelikož je mu podobný a představuje tak pro něj sen mít syna (tomuto tématu se podrobněji věnuje komiksově pokračování Klubu rváčů), či se zde projevuje jistá fyzická přitažlivost. Jak jsme již uvedli dříve, Palahniuk se svou homosexuální orientací dnes již netají, a tak je možné, že tento motiv do knihy zapracoval. Jelikož víme, že Tylera i Vypravěče přitahuje Marla Singerová, můžeme vyloučit čistě homosexuální orientaci hlavního hrdiny i jeho alter ega. Je však možné, že jsou Vypravěč i Tyler bisexuální orientace.

4.3 Sám proti Tylerovi a Marle

Tyler Durden a Marla Singerová jsou nejdůležitějšími osobami, se kterými se Vypravěč stýká. Jejich role je složitá a v mnohých ohledech nejednoznačná. U Tylera nelze s jistotou určit, zda je jeho vztah k Vypravěči kladný, nebo spíše záporný. V případě Marly víme, že byl její vztah k Vypravěči nejprve nenávislný, ale posléze se proměnil v lásku. Není zde zřejmé,

zda je Marla skutečně přitahována k osobnosti Vypravěče, nebo k jeho alter egu, tedy Tylerovi. Na konci románu je Vypravěč nucen spáchat sebevraždu, aby se Tylera zbavil. Zakončení knihy je však možno interpretovat dvěma způsoby. Ačkoliv se zdá, že Vypravěč svou smrt přežil a Tylera zabil, existuje i opačná možnost, a to sice ta, že přežil právě Tyler. Na konci románu se hlavní hrdina nachází v psychiatrické léčebně, kterou považuje kvůli bělostnému prostředí za nebe. Rád by Marle zavolal a odpověděl na dopisy, které mu píše. Nahlas si přiznává, že mu Marla schází. Milostný trojúhelník Vypravěč – Marla – Tyler, tak pomyslně přežívá i nadále. Díky komiksovému pokračování Klubu rváčů víme, že přežily obě osobnosti, jak Vypravěč, tak Tyler.

4.3.1 Tyler Durden

Otázkou co, nebo kdo je Tyler Durden se zabývají čtenáři i členové kultu Klubu rváčů již více než dvacet let. Chuck Palahniuk se tak stále může bavit nad jejich konspiračními teoriemi. V komiksovém pokračování nazvaném *Klub rváčů 2: Gambit poklidu*, o kterém již byla řeč výše, se Vypravěč jakožto Sebastian ptá, zda je Tyler něco jako „nákaza“. Jeho psychiatr mu poté vysvětluje, že je Tyler spíše „*archetypem*.“ (Palahniuk, 2016, s. 152) Je tedy jistou formou předsudků, skrze kterou vidí Sebastian svůj svět. Autor zde tak použil několika fanouškovských teorií a nabídl možné řešení. V původním románu Klub rváčů se Tyler zdá být opravdu spíše ztělesněním Vypravěčovy choroby, pravděpodobně insomnie kombinované se schizofrenní poruchou osobnosti. Tylera Durdena tak můžeme vnímat jako Vypravěčovo aktivnější a charismatičtější alter ego.

Tyler je pro Vypravěče vysvobozením a zkázkou. Je mu nejlepším přítelem a důvěrníkem, ale také jeho nejhorší noční můrou. Ačkoliv Vypravěč v knize¹⁶ už od prvopočátku ví, že Tyler ve skutečnosti neexistuje, zdá se, že na tuto skutečnost často zapomíná. Knihou se tak prolínají situace, kdy Tylera vnímáme jako hlas ve Vypravěčově hlavě, halucinace či dávnou vzpomínku. Častější je však zobrazení Tylera jako reálného člověka z masa a kostí, kterého vidí vypravěč po svém boku jako druha a společníka. Je jen jedna věc, která musí být lepší než být Tylerem Durdenem osobně, a to sice, být nejlepším přítelem Tylera. Vypravěč zakouší oba tyto pocity. Jsou to dva lidé se stejnými otisky prstů. Ať je to jakkoli, Tyler je pro Vypravěče nepostradatelným, jelikož je tím, kdo mu změnil život a vysvobodil jej z bludného

¹⁶ Ve filmové adaptaci Klubu rváčů (1999) Davida Finchera, je totožnost Tylera odhalována postupně. Skutečnost, že Tyler Durden neexistuje je divákovi odhalena až na konci filmu.

kruhu samoty. Poskytl mu vlastní společnost a posléze také komunitu, kam Vypravěč opravdu svým přesvědčením patří.

4.3.2 Marla Singerová

V komiksovém pokračování románu se o Marle Singerové tvrdí, že má „*tvář kvůli které muselo tisíc mužů na pohotovost.*“ (Palahniuk, 2016) Marla je jedinou skutečnou hrdinkou románu, pokud pomineme vedlejší postavy, jako je například členka terapeutické skupiny Chloe. Vypravěč a Marla mají mnohé společné a není proto divu, že se poprvé setkávají na terapeutickém sezení, kam ani jeden z nich nepatří. Potřebují vidět druhé umírat, aby se cítili naživu. Mohou plakat pouze tam, kde je někdo vyslyší, a jelikož na světě nikoho nemají, hledají oba útěchu u umírajících. Vypravěč se snaží v těchto skupinách zapadnout a stát se součástí komunity, kdežto Marla je jasným vetřelcem. Když dochází na skupinu rakoviny varlat, nebo kouří na rakovině plic, vysmívá se nejenom ostatním nemocným, ale také smrti a samotnému Bohu. Právě touhle svou revoltou možná zaujala jak Vypravěče, tak chaosu chtivého Tylera.

Vypravěč má Marlu Singerovou rád také pro její výstřední styl. Líbí se mu, že vypráví bizarní historky ze svého života, a dokáže si představit, že se stane aktérem jedné z nich. Marla je ve své podstatě stejná jako Vypravěč, ale své problémy řeší jinak. Je jasné, že kdyby do klubu rváčů směly ženy, byla by Marla jistě členkou. Takhle své tělo ničí, otupuje a vzápětí zase povzbuzuje alespoň prášky a sexem. „*Marlino srdce vypadalo jako moje tvář. Odpad a nepotřebný krám tohoto světa.*“ (Palahniuk, 1999, s. 95) Marla dlouho netuší, že jsou Vypravěč a Tyler dvě rozdílné osoby. Zamiluje se do Tylera a když jí později Vypravěč celou situaci vysvětluje, tak nechápe a nevěří. Na konci románu Marla říká Vypravěči, který je připraven zemřít vlastní rukou, že neví, zda k němu cítí opravdovou lásku. Ví však jistě, že ho má ráda. Také upřesňuje, že chápe rozdíl mezi Vypravěčem a Tylerem. V momentě Vypravěčova posledního znovuzrození je mu Marla asi mentálně nejbližší, jelikož filozofií a tragédií jejího života je fakt, že neumírá, ač by mohla zemřít každou vteřinou. (Palahniuk, 1999, s. 94)

Klíčovým momentem vztahu Vypravěče a Marly je chvíle, kdy se bosí procházejí noční zahradou na Paper Street, zatímco kolem voní šalvěj, kakost a verbena. Kolem nich prochází Kosmické opice svítící si na svou práci svíčkami. Zatímco spolu Marla a Vypravěč za těchto romantických podmínek hovoří, pod jejich bosými chodidly tlí mrtvolky. Právě tehdy, když Vypravěč zatlačuje patou do hlíny kusy lidských čelistí, aby je Marla neviděla, mu možná

dochází, že musí projektu Devastace a zejména Tylerovi učinit přítrž. Vypravěč přemýšlí nad tím, že musí „evakuovat svou duši.“ Věří tedy tomu, že ačkoliv s Tylerem obývají jedno tělo, jejich duše identické nejsou. (Palahniuk, 1999, s. 157)

4.3.3 Přátelství a láska

Poté, co Vypravěči záhadně vyletí do povětří jeho ukázkový designový byt, stěhuje se k Tylerovi do jeho domu, který je spíše skladištěm. V domě na Paper Street pak působí šťastným a uvolněným dojmem. Mimo to, že se spolu s Tylerem perou, si také povídají. Velkým tématem obou mužů je zejména jejich otec. V začátcích knihy se tak Tyler zdá být milujícím přítelem a rošťákem. S gradací děje se však Tyler v očích Vypravěče proměňuje a stává se drsným protihráčem a sokem v lásce. Tato proměna se projevuje hlavně s ohledem na vztah, který oba dva chovají k Marle Singerové. Tyler Vypravěče později psychicky vydírá a vyhrožuje mu samotou, když říká: „*Řekl jsem, že když o mně budeš mluvit za mými zády, už mě nikdy neuvidíš.*“ (Palahniuk, 1999, s. 146) Jak již bylo zmíněno, Vypravěč často zapomíná, že Tyler reálně sám od sebe neexistuje, a tak mu tuto skutečnost musí Tyler připomínat, když říká: „*My nejsme dva různí lidé. Zkrátka, když jsi vzhůru, všechno řídíš ty a můžeš si dávat jména, jaká chceš, ale v momentě, kdy usneš, přebírám velení já a ty se stáváš Tylerem Durdenem.*“ (Palahniuk, 1999, s. 146)

Zdá se, že na počátku všeho byla pravděpodobně Marla, které se Vypravěč bál vyjádřit náklonnost, a tak ji alespoň aktivně nenáviděl. Na pasivního Vypravěče byl však i tento pocit poměrně silným ukazatelem jeho skutečných záměrů. Toto je ten hlavní důvod, proč se Tyler objevil. Byl mimo jiné také tou částí Vypravěčova nitra, která již nemohla sledovat, jak se Marla vzdaluje. Tyler chtěl být s Marlou, a tak s ní také byl. Jako princ zachránil Marlu před ní samotnou, když ji vysvobodil ze zakletého zámku jejího bytu. Paradoxně musel zachránit Marlu ještě před jednou věcí a tou byl spánek. Tyler, který se spánkem Vypravěče budil, chránil před jeho působením Marlu, která se té první noci bála usnout. Princ Tyler a princezna Marla tak spolu protancovali celou noc. Marla pak ráno říká, že „*kondom je skleněný střevíček naší generace*“ a vyjadřuje tak vlastní ztrátu víry v rodinné štěstí a partnerství. (Palahniuk, 1999, s. 58) Je pravdou, že Tyler chtěl Marlu více méně pouze fyzicky. O sexu, který si Tyler a Marla užívají, je v knize nejedna pasáž, ovšem o tom, že by Tyler k Marle cosi hlubšího cítil, zde nenalzáme nic. Díky tomuto jejich vztahu vzniká neexistující milostný trojúhelník, ve kterém se stává Vypravěč jakýmsi prostředníkem. Tuto svou novou roli nenávidí, neboť byl takovýto

poslůčkem zpráv i mezi svým otcem a matkou. Není však zbytí, z logických důvodů se Tyler, Vypravěč a Marla nemohou nikdy setkat v jedné místnosti, neboť je Tyler pouze Vypravěčova halucinace. Právě v těchto chvílích si Vypravěč opravdu neuvědomuje, že je Tylerem vlastně on sám, a že tedy tráví noci s Marlou vždy on. Kvůli Tylerovi tedy Marlu nejprve toleruje, poté se s ní přátelí jako s dívkou svého nejlepšího přítele a na konci knihy přiznává, že Tyler musí pryč, neboť chce Marlu jen pro sebe.

Prvkem obrazně spojujícím tento milostný trojúhelník by mohla být jizva ve tvaru polibku, kterou Tyler Vypravěče poctí. „*Protože všechno až dosud byl příběh,*“ říká Tyler, „*a všechno od nynějška bude příběh.*“ *Tohle je největší okamžik našeho života.* (Palahniuk, 1999, s. 65) Políbí pak Vypravěči hřbet ruky a tento mokrý polibek poleje louhem. Nákupem louhu předtím pověřil Marlu, takže se na této akci nepřímo podílela. Vypravěč tak zažívá zlomový bod, kdy padá na dno své bolesti, aby se znovuzrodil.

4.4 Sám proti vyšší autoritě

Román Klub rváčů jako celek zaujímá k autoritám poměrně složité stanovisko. Jelikož je román motivován myšlenkou společenské rovnosti, mohlo by se zdát, že v jeho početných komunitních spolcích panuje bezvládní. Toto bezvládní by však značilo anarchii a to si pravidly opředené komunity nemohou dovolit. Je vskutku paradoxní, že pro dosažení dojmu čisté společenské anarchie a chaosu potřebují komunitní spolky, jako jsou kluby rváčů či odnože projektu Devastace, dosáhnout vysokého stupně organizace a přísné disciplíny. Jak již bylo zmíněno, v těchto dvou zásadních komunitách je neoficiálním vůdcem vždy Tyler Durden. Tento muž rozhoduje, zadává úkoly a jediný zná celý koncept akcí. Zároveň je součástí celku, který jej miluje. Tím, že na svou osobu vztahuje stejná pravidla jako na ostatní členy, stoupá jeho obliba a autorita. Tyler v těchto skupinách plní jakousi trojjedinou roli. Jedná se o roli otce, šéfa a Boha. Zde je nutné připomenout tématiku absence mužského vzoru, který se Tyler snaží Vypravěči a všem svým ostatním svěřencům nahradit.

4.4.1 Otec

Vztah otce a syna, nebo spíše jeho naprostá absence, je jedním ze stěžejních témat románu. Sám autor vyrostl v rozvrácené rodině a otcovy lásky či pozornosti si příliš neužil. Tak tomu bylo dle jeho slov v jeho generaci zvykem a podobnou zkušenost proto měli i jeho přátelé.

V první kapitole této práce popisujeme tragický osud rodiny Chucka Palahniuka, konkrétně jeho prarodičů a otce. Inspirace pro dědičnou chorobu jménem „Tyler“ je zde očividná. V komiksovém pokračování Klubu rváčů se dozvídáme, že cílem Tylera je vychovat nového Napoleona či Alexandra Velikého. Pravého nebojácného muže, který bude mít sílu měnit dějiny. Tento úkol se však Tylerovi nedaří, a tak Tyler svůj pokus opakuje s každou novou generací znovu a znovu. S ohledem na autobiografické prvky románu je také možno přihlídnout k faktu, že je toto téma pro Palahniuka důležité také i z hlediska jeho sexuální orientace. Jelikož je autor homosexuál, nebude mít pravděpodobně nikdy šanci vychovat svého syna. Stvořil tedy Tylera, aby jej v tomto úkolu zastoupil.

Vypravěč zde naznačuje, že celý život konal tak, aby učinil svého otce pyšným. Musel se však spolehnout hlavně sám na sebe, a tak započal svou cestu osamělosti. *„Být hochem bez otce znamená nechat si vyrůst pušky místo paží a nabitě dělo místo úst. Vždy a pokaždé být obléhán přesilou a bez možnosti posil.“* (Palahniuk, 2017, s. 245) V komiksovém pokračování Palahniuk osvětluje, že Tyler Vypravěčovy rodiče zabil, když byl Vypravěč ještě malé dítě. Tato skutečnost se však neshoduje s tvrzením obsaženým v původním románu Klub rváčů. Zde totiž Vypravěč popisuje svého otce jako člověka, který neměl dobrý vztah se svou ženou a téměř nikdy nebyl doma. Je tedy možné, že Tyler zabil Vypravěčovy rodiče pouze obrazně a metaforicky.

Tyler se snaží Vypravěče vychovat jako bratra či syna k obrazu svému. Je zde také jistý motiv snahy vychovat dítě pro změnu správně. Věnovat se mu, poskytnout mu podporu, vedení a naučit jej všem dovednostem nezbytným pro spokojený život. Možná právě proto nalézáme v knize tolik téměř funkčních návodů a „receptů“. *„Když vezmeš dostatečné množství výbušné želatiny a obalíš základové sloupy čehokoli, pak dokážeš sundat kteroukoli budovu na světě.“* (Palahniuk, 1999, s. 10) Těmito radami Tyler „svého malého chlapce“ vychovává v opravdového muže. Mohlo by se zdát, že jde pouze o Tylerovu potřebu být otcem, ale opak je pravdou. *„Jsem Joeovo Zlomené Srdce, protože se na mě Tyler vykašlal. Protože se na mě vykašlal můj otec. Ech, mohl bych pokračovat donekonečna.“* (Palahniuk, 1999, s. 118) Tyler Vypravěče neopouští, protože by měl dojem, že jej Vypravěč již nepotřebuje. Tyler zkrátka jen není tím hodným otcem a přítelem, a když cítí, že jeho zločinné záměry nejdou po dobrém, musí jít po zlém.

4.4.2 Bůh

„Pokud jsi mužského pohlaví a jsi křesťan a žiješ v Americe, je pro tebe tvůj otec modelem Boha,“ říká Vypravěči jeden ze členů projektu Devastace. (Palahniuk, 1999, s. 123) Pokud tedy otec od rodiny uteče, zemře nebo nikdy není doma, je jisté, že to samé dělá i Bůh. Kosmické opice nechtějí Boha svými skutky potěšit, chtějí mu pouze ukázat, že i oni jsou zde a mají sílu bojovat. Jsou božskými prostředními dětmi, o které Bůh nikdy neměl zájem. Tito lidé však chtějí, aby je Bůh znal jménem, a možná proto svá jména v okamžiku smrti získávají zase zpět. Vypravěč si v okamžiku své sebevraždy uvědomuje, že Bůh jeho a Tylera vidí jako jednu bytost, jelikož obývají jedno tělo. Vypravěč ve chvíli své sebevraždy ví, že není Tylerem, a ví, že ve skutečnosti páchá vraždu. Doufá tedy, že tuto skutečnost chápe i Bůh. Jak již bylo zmíněno, konec románu naznačuje, že ze dvou osobností přežil pravděpodobně Vypravěč, který se nachází v psychiatrické léčebně, kterou však považuje za nebe. Vypravěč doufá, že jej Bůh vzal na milost a vede s ním v jeho pracovně improvizovaný rozhovor. Jeho úděl být Tylerem Durdenem je však doživotní. I zde v tomto „nebi“, totiž potkává lidi, jejichž tváře hrají všemi barvami, což je poznávací znamení členů klubu rváčů. Tito lidé pak říkají: „*Chybíte nám, pane Durdene.*“ (Palahniuk, 1999, s. 179). Ačkoliv chce být Vypravěč sám, jeho vlastní komunita je mu stále v patách.

Palahniuk se k otázce víry v Boha staví spíše uzavřeně. Na dotaz, zda v Boha věří, odpovídá kladně, ale nepřeje si tuto odpověď rozvádět. (The Cult) Zdá se tedy, že věří spíše v jakousi obecnou vyšší moc. V rozhovoru pro *The Guardian* Palahniuk pronesl domněnku, že jej rodiče posílali do kostela pouze z toho důvodu, že chtěli ke svým sexuálním aktivitám využít i jiné místnosti než jen ložnici a děti jim v tom zkrátka překážely. (O'Hagan, 2005)

4.4.3 Šéf

„Jestliže jsi mužského pohlaví a křesťan a žiješ v Americe, je pro tebe tvůj otec modelem pro Boha. A někdy najdeš svého otce ve svém zaměstnání.“ (Palahniuk, 1999, s. 162) Vypravěč svou práci nenávidí, a přesto je nepopiratelné, že svého šéfa respektuje a uznává. Šéf zde vystupuje jako tichý pozorovatel. Na začátku románu Vypravěč naznačuje, že ho šéf v práci přetěžuje a posílá jej na mnohé služební cesty. Právě zde si Vypravěč začíná uvědomovat, že trpí spánkovou poruchou. Usíná v jedné zemi a probouzí se v jiné, přičemž má pocit, že vlastně vůbec nespál. Později šéf se znepokojením komentuje Vypravěčovu rozervanou tvář, která se

díky životu v klubu rváčů nemá šanci nikdy zhojit. Vypravěč říká: „*Já nejsem v klubu rváčů tím, koho zná můj šéf,*“ a pociťuje přitom radost, jakou by cítilo vzpurné dítě před svým rodičem. (Palahniuk, 1999, s. 42) Šéf také nechápe, jak je možné, že Vypravěč zná tolik mužů s podlitinami, přelomenými nosy a krví podlitýma očima. Tento jeho zájem jako by opět odkazoval ke vztahu otec a syn, kde otec komentuje synovy nevhodné kamarády. Vypravěč v práci kopíruje pravidla klubu rváčů a originál nechává v kopírce, zjevně aby se svému šéfovi pochlubil. Opět zde můžeme cítit jeho dětskou potřebu po lásce a uznání. Také se před ním chlubí svou vynalézavostí, když na jeho otázku, co bude dělat s tou dírou ve tváři, co se nehojí, odpovídá: „*položím si na tu díru dva prsty, aby káva nevytékala.*“ (Palahniuk, 1999, s. 108)

Tyler na tohoto muže žárlí a snaží se mu všemožně škodit. Zdá se, že v něm opravdu vidí svého soka v otcovské roli. Vypravěč ví, že je jeho práce neutrální půdou, kde není Tylerem Durdenem. Jeho šéf mu říká vždy jeho skutečným občanským jménem, které zná a pamatuje si jej. Přesně toto jsou ony důvody, proč Tyler na konci románu nechá šéfa odstranit. Vypravěč je pak obviněn z jeho vraždy, neboť to Tyler takto navlékl, zřejmě aby Vypravěče potrestal. Ačkoliv Vypravěč pouze suše konstatuje, že měl šéfa vlastně docela rád, víme, že jej tato událost velice zasáhla. Jeho komentář: „*Můj šéf je mrtvý,*“ se zde opakuje jako mantra či pochmurný slogan ještě několikrát. Toto skandování má v románu svůj význam a vždy značí důležitý moment. Jako by upozorňoval čtenáře, aby si této skutečnosti určitě všiml a uvedl ji v patrnost.

4.5 Sám proti smrti

Již zde byla zmíněna sebevražda Vypravěče a princip znovuzrození, který je v románu upřednostňován před zbytečnou recyklací. Je zde však ještě myšlenka smrti jako přítelkyně, která čtenáře nutí přemýšlet nad nejtajnějšími tužbami a sny. Vypravěč i Marla často přemýšlí, co by se stalo, kdyby zemřeli, a těmito myšlenkami se dá se říci ukájit. Oba tyto lidé mají jakousi zvrhlou potřebu smrti, ale přímého kontaktu s ní se bojí.

4.5.1 Smrt

„*V DOMĚ MÉHO Otce je mnoho příbytků,*“ říká v psychiatrické léčebně Vypravěč. (Palahniuk, 1999, s. 179) Jelikož víme, že věří, že se nachází v nebi, zřejmě tak prezentuje své

překvapení nad skutečností, že je nebe uspořádáno jako dům. Tento komentář si však také lze vykládat jako povzdech naznačující, že ačkoliv je v nebi spousta místa, není zde prostor pro Vypravěče. Tyler si přál, aby Vypravěč zemřel mučednickou smrtí, zároveň nám však nechtěl prozradit Vypravěčovo jméno. Možná by jej Vypravěč řekl nahlas, nebo bychom jej vyčetli ze zprávy, která by po sebevraždě Vypravěče vyšla tiskem.

Marla a Vypravěč se poprvé setkali na terapeutickém sezení, kde koketovali se smrtí. Vysmívali se jí a velebili jí za spásné účinky, které její blízkost na jejich zmučené duše má. Marla později prosí Vypravěče, aby ji prohmatal prsa kvůli bulce, která se jí objevila v podpaží. Má hraný strach z rakoviny prsu, avšak zdá se, že jí pouze chybí jistý druh terapeutické děsivé intimnosti. První kontakt tělo na tělo totiž zažili právě v terapeutické skupině, kde si měli vzájemně pomoci objetím a párovým pláčem.

4.5.2 Terapeutická skupina a soucit

Skupina s krevními parazity, skupina s mozkovými parazity nebo skupina s rakovinou varlat. Právě v těchto skupinách začíná bujet Vypravěčův sociální život. Nemůžeme říci, že má přátele, má však spoustu důvěrníků a kupuje si tak propustku na klidný zaručený spánek. Jeho oblíbeným partnerem je Velký Bob, kterého potkává na rakovině varlat. Bob je bývalý svalovec, kterému díky dávkám estrogenu narostla ženská prsa. Vypravěč pak právě na Bobově hrudníku zjišťuje, že opravdu může plakat, uvolnit se a zapomenout na své problémy. Je jasné, že jakkoliv nudný život je v kontrastu se smrtí lepší než ona sama. Postava Boba je pro děj románu důležitá a Vypravěč se s ním později setká jak v klubu rváčů, tak v projektu Devastace. Můžeme říci, že byl pro Vypravěče přítelem, a možná proto také musel při jedné akci projektu zemřít. Ve smrti získal zpět své jméno a všichni tak věděli, že tento Velký Bob byl ve skutečnosti Robert Paulson. Opět se zde nabízí paralela s homosexualitou autora, neboť je zajímavé, že právě Bob, jenž nese ženské znaky, je tak důležitou postavou.

Je symbolické, že ve chvíli vypravěčovy sebevraždy jej Marla přichází zachránit právě s jednou z mnohých terapeutických skupin. Její členové tak Vypravěči připomínají, že zemřít doopravdy nechce. „*Smrt začne za deset, za devět, za osm.*“ (Palahniuk, 1999, s. 135)

Závěr

Účelem této bakalářské práce bylo interpretovat román Klub rváčů autora Chucka Palahniuka s ohledem na obsažené motivy samoty a komunity. Tyto dva motivy jsme zde postavili do role protikladů, kde prvotní motiv samoty ústil v založení některých komunit a celkovou socializaci hlavního hrdiny románu. Tématika samoty a osamělosti je v současné době velmi diskutovanou, a tak byla v interpretační části blíže představena a uvedena do souvislosti s dnešním světem.

Vzhledem ke skutečnosti, že je tento román z velké části autobiografickým dílem, zde byla věnována specifická pozornost také osobě autora. Hlavním cílem první kapitoly tak bylo osvětlit život autora s ohledem na možnou inspiraci k jeho spisovatelské činnosti. Život Chucka Palahniuka zde proto nebyl zpracován jako strukturovaný životopis, ale spíše jako souhrn událostí, které mohly autora k sepsání románu Klub rváčů dovést. V kapitole je také představena Palahniukova metoda pozorování okolního světa, díky níž zachycuje temnější části každodenního života.

V rámci druhé kapitoly byl rozebrán originální autorský styl Chucka Palahniuka. Zároveň jsme zde přiblížili žánr transgresivní beletrie, do něhož celková tvorba tohoto autora spadá. Velká pozornost byla věnována čtenářům Palahniukovy beletrie a možným motivům, které k četbě této literatury čtenáře vedou. V návaznosti na toto téma byla také zmíněna komunita, která se kolem kultovního románu vytvořila.

Stěžejními částmi práce pak byly poslední dvě kapitoly, které se zabývaly představením románu Klub rváčů a interpretací samotnou. Nejprve jsme zde přiblížili děj románu v kontextu další související tvorby, a to povídky, která románu dějově předchází, a románu v komiksu, který je naopak pokračováním kultovního díla. Souvislosti těchto tří děl jsme posléze využili v interpretaci vybraných motivů Klubu rváčů. Zvláštní pozornost jsme zde věnovali zejména vztahům, jež hlavní hrdina románu skrze celé dílo navazuje, jejich účelu a zajímavému složitému propojení se sítí komunit.

Hlavním cílem této práce bylo představit kultovní román v novém světle a zamyslet se nad některými stereotypy, které bývají s tímto dílem často spojovány. Možný přínos práce spočívá právě v narušení některých těchto stereotypů a otevření se novým možnostem interpretace díla.

Zdroje

Použitá literatura

ADAMOVIČ, Ivan. Doslov. In PALAHNIUK, Chuck. *Program pro přeživší*. Praha: Odeon, 2015. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0716-392.

BALLARD, J. G. *Kokainové noci*. Praha: BB art, 2002. ISBN 80-725-7674-7.

HOWARD, Gerald. Úvod. In PALAHNIUK, Chuck. *Klub rváčů 2: gambit poklidu*. Praha: Crew, 2016. Světové komiksy česky. ISBN 978-807-4494-277.

LINHART, Jiří a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4310-5.

PALAHNIUK, Chuck. *Klub rváčů*. Vyd. 2. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-720-7576-4.

PALAHNIUK, Chuck. *Něco si vymysli: povídky, které nejde odečíst*. Praha: Odeon, 2017. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0717-672.

PALAHNIUK, Chuck. *Prokletí*. Praha: Odeon, 2012. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0714-152.

PALAHNIUK, Chuck. *Stranger than fiction: true stories*. New York: Doubleday, 2004. ISBN 03-855-0448-9.

PALAHNIUK, Chuck. *Strašidla: román (z) povídek*. Praha: Odeon, 2007. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0712-530.

PAVLOVSKÝ, Jiří. Doslov. In PALAHNIUK, Chuck. *Zalknutí*. Praha: Odeon, 2009. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0712-905

PODANÝ, Richard. Doslov. In PALAHNIUK, Chuck. *Strašidla: román (z) povídek*. Praha: Odeon, 2007. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0712-530.

PODANÝ, Richard. Doslov. In PALAHNIUK, Chuck. *Klub rváčů*. Praha: Odeon, 2011. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0713-506.

STEHLÍKOVÁ, Olga. Doslov. In PALAHNIUK, Chuck. *Něco si vymysli: povídky, které nejde odečíst*. Praha: Odeon, 2017. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-802-0717-672.

WEISS ROBERT S. a WITH CONTRIBUTIONS BY JOHN BOWLBY [AND OTHERS]. *Loneliness: the experience of emotional and social isolation*. Cambridge, Mass: MIT Press, 1973. ISBN 02-627-3041-3.

Internetové zdroje

AKBAR, Afia. *Chuck Palahniuk: 'I shy away from non-consensual violence'*. *The Independent* [online]. 2012 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/features/chuck-palahniuk-i-shy-away-from-non-consensual-violence-7851425.html>

DUNN, Adam. *'Fight Club' author Chuck Palahniuk returns with 'Diary'*. *CNN.com* [online]. 2003 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2003/SHOWBIZ/books/08/27/chuck.palahniuk/index.html>

GABETTAS, Chris. *Dangerous Writing with Tom Spanbauer*. *Idaho State University Magazine* [online]. 2011 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www2.isu.edu/magazine/spring11/dangerous-writing.shtml>

HORKÝ, Petr. *Palahniuk: Dnešní mladí lidé jsou pod léky a nezažívají opravdové konflikty*. *Respekt* [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/kultura/palahniuk-dnesni-mladi-lide-jsou-pod-leky-a-nezaziji-konflikty>

Chuck Palahniuk: Tell All. In: *Youtube* [online]. 11.09.2012 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=iuboXWN0F10&t=137s>

Klub rváčů [Fight Club] [film]. Režie David FINCHER. USA, 1999. Adaptace románu Chucka PALAHNIUKA *Klub rváčů*.

KONRÁD, Daniel. *Chuck Palahniuk: Červenou knihovnu čtu, ale když píšu, dělám si z ní legraci*. *Ego!: Magazín Hospodářských Novin* [online]. 2015 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://ego.ihned.cz/c1-64750670-chuck-palahniuk-rozhovor>

KONRÁD, Daniel. *V den krajských voleb do Prahy přiletí spisovatel Palahniuk, ve sněmovně založí Klub rváčů*. *Hospodářské Noviny* [online]. 2016 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65303400-chuck-palahniuk-klub-rvacu-festival-spisovatelu-praha>
Konrád b2?

- O'HAGAN, Sean. *Fright Club*. *The Guardian* [online]. 2005 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2005/may/08/fiction.chuckpalahniuk>
- PALAHNIUK, Chuck. *Insomnia and me: Chuck Palahniuk*. *The Guardian* [online]. 2014 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2014/apr/19/chuck-palahniuk-struggles-insomnia>
- Portland Cacophony Society: Meaningless Madness* [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://pdxcacophony.org/>
- Postcards from the Future: The Chuck Palahniuk Documentary*. In: Youtube [online]. 3.02.2014 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D1IH54MLTq4&t=1104s>
- SARTAIN, Jeff. *Professor Palahniuk? Not Quite*. *Poets & Writers* [online]. 2004 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: https://www.pw.org/content/professor_palahniuk_not_quite
- SPANBAUER, Tom. *Dangerous Writing* [online]. 2014 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.tomspanbauer.com/dangerous-writing/>
- STAGGS, Matt. *Interview: Chuck Palahniuk on Tyler Durden, Dead Poets, and 'Fight Club 2'*. *Unbound Worlds: Exploring the Science Fiction and Fantasy Universe* [online]. 2016 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.unboundworlds.com/2016/06/interview-chuck-palahniuk-on-tyler-durden-dead-poets-and-fight-club-2/>
- The Cult: The Official Fan Site of Chuck Palahniuk* [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://chuckpalahniuk.net/>
- TYLOVÁ, Václava, Jiří PTÁČEK a Hana KUŽELOVÁ. *Emoční a sociální osamělost v etiologii a léčbě duševních poruch*. *Česká a slovenská psychiatrie* [online]. 2014, 110(3), 151-153 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.cspsychiatr.cz/detail.php?stat=959>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Andrea Brožová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Jsem Joeovo osamělé srdce Interpretace motivů samoty a komunity v románu Klub rváčů autora Chucka Palahniuka
Název v angličtině:	I'm Joe's Lonely Heart Interpretation of the Themes of Loneliness and Community in the Novel Fight Club by Chuck Palahniuk
Anotace práce:	Cílem této bakalářské práce je interpretovat vybrané motivy samoty a komunity v románu Klub rváčů amerického autora Chucka Palahniuka. Pozornost je zde věnována zejména postavám knihy, jejich vztahům a obsaženým komunitě podobným společenským spolkům. Přidruženým záměrem práce je také vyvracení některých stereotypů, jež bývají s románem spojovány. Pro porozumění autobiografickým prvkům románu je zde objasněna autorova motivace a inspirace v pro sepsání románu. Seznámíme se zde také s literárním stylem autora, kultem jeho literatury a čtenáři jeho knih.
Klíčová slova:	Klub rváčů, Chuck Palahniuk, interpretace motivů, samota, osamělost, komunita, Joe, román, společnost, revolta, vyvracení stereotypu, projekt Devastatce, kult, transgressivní beletrie, autobiografické prvky
Anotace v angličtině:	The aim of this bachelor thesis is to interpret selected themes of loneliness and community in the novel Fight Club written by an American author Chuck Palahniuk. We focused on the characters of the book, their relationships and their membership in the community alike fellowships. The side aim of this thesis is to disprove some stereotypes connected to the novel. For better understanding of the autobiographical elements of the work we clarified author's motivation and inspiration for writing it. We also get acquainted with the writing style of the author, the cult of his literary work and typical readers of his books.
Klíčová slova v angličtině:	Fight Club, Chuck Palahniuk, interpretation of the themes, loneliness, solitude, community, Joe, novel, society, rebellion, disprove a stereotype, project Mayhem, cult, transgressive fiction, autobiography elements
Přílohy vázané v práci:	bez příloh
Rozsah práce:	52
Jazyk práce:	Český jazyk